Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 4 декабрь 1976 шу. • № 146 (5657). • Мах 2 кеп.

КПСС Центральни Комитета Политбюро

Югославе Социалистически Федеративни Республике новкъост Л. И. Брежнева яьча доттагIлен визита итогех.

Укх шера 15—17 ноябре СФРЮ КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева яьча доттагIлен визита итогаш йийца а йийца КПСС ЦК Политбюрос хьакхайкаду СФРЮ Президентаца, СКЮ Председателаца новкъост И. Броз Титоца, кхыча югославски кулгалхошца по беркате яьча переговорех хьахиннараштa ше раьза хилар.

Визит йолча хана кулгаш яздаьча советско - югославски коммюнике тIа бакъдаьд КПСС-и СКЮ-н дIахо йодача хана а Советски Союзеи Югославеи халкъашта юкъера доттагIал чIоагIде лоIам болаш хилар, хIаьта иштта белгалдаьд тохкамах чакхъяьннача цхьатарра бокъо хилара, шиъ лоIамагIа хилара, кхычун чурча гIулакхашта юкъе ца гIертара, Маркса, Энгельса, Ленина идеалаш бахьан къовсам лоаттабеча интернационалистски солидарность хилара принципий ларда тIа шинна а партен паччахьалкхенон традиционни вIаши цхьана леладу гIулакхаш дIахо дегIадоаладара хьалда дола лостамаш.

Визита итогаша ерриrа бокъонаш лу шаккха а мохк дегIабара исторически никъи общественно - политически дегIаахари шиъ тайпара хилар хьахьокхача формашка коммунизми социализми хьалъяра декхараш кхоачашдеш СССР-и СФРЮ-и дерригача лоархIамеча доакъошка — политике, культура даькъе, хIанзле производственни кооперацеи дегIаухачен товарооборот хадданза лакхлучен вIаши юкъера бувзамаш кIоаргдара шерра торонаш йолаш я ала.

Дунен халкъашта юкъерча хьален дунен тIарча коммунистически болхлойи боламеи дешаш дувцаш массе а оагIорахьара шоашта хетар дIа-юха дувцаш дунен политика керттерча проблемай хьакъехьа шин партена хетар цаI е гарга хилар хьагойтаро шеко йоацаш гIо дергда машар, демократи, къам шиъ лоIамагIа хилар, социализм бахьан де лерхIача доккхийча хIамашта тIехьа лоаттабеча къовсаме царна юкъера вIаши цхьана леладу гIулакхаш чIоагIдара.

КПСС ЦК Политбюро дIахкайкаду СФРЮ новкъоста Л. И. Брежнева яьча визитах хьахиннараша КПСС-и СКЮ-и юкъе этта дола дика гIулакхаш кхы а чIоагIдергхиларах, советскии югославскии халкъий вахара хьашташта, юкъара де лерхIачунга — коммунизмага долхаш цар вIаши цхьана леладеча доттагIлен гIулакхашта дика гIулакх дергхиларах тешаш ше хилар.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЖУРНАЛИСТИЙ СЪЕЗДАГА

КПСС Нохч-ГIалгIай областной комитето, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиумои Министрий Советои дег тIара моаршал хоат республика журналистий кхоалагIча съезда делегаташка, массови информаце средствай беррига болхлошка, беркатеи творческии оаш болх бар лов!

Шун съезд, деза новкъостий, гулъеннай мехка дерриrа политически вахар, партеи халкъон хIама хьакхоллаш бу болх КПСС XXV съездо дика воздействи еш дIабодача деношка. Кхоъ орден лелаеча Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой, дерриrа советски халкъ санна, дегаш айдена болх беш ба съезда исторически решенеш вахаре кхоачашъяра тIехьа. Цу гIулакха юкъе хьалхара хоалуш дакъа дихьад укх шера паччахьалкхенга ялат, комсаш, сом, коартолаш йохкара доккхагIдола социалистически декхараш кхоачашдаьча республика кхашка болх бераша.

Из лоархIаме къахьегама толам баккхарна дувзаденна КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даькъалатара новкъоста Л. И. Брежнева даькъалатара дувцаш дайтача письмос республика берридача къахьегамхой низаши хьинари кхы тIа а айдир, царца цхьана ахкан ялаташ чуэцача хана хIара денна шоай журналистий вахте лаьттача идеологически фронта хьивар долча бIухой — журналистий а.

Кепайоазоно, телевиденен радиоси тахан хьинаре дакъа лоац иттлагIа пятилетка толаме кхоачашъяра тIехь дерригача халкъо лоаттабеча къовсаме. Хьалхедаьча ялата хIара центнерца, даькхача мехкдаьтта хIара тоннаца, нагахьа санна сурт оттадеш аьлча, шун къахьегама дакъа а да. Экономика, Iилма, культура дегIаяра, дерригача общественни вахара воздействи яра цах оарцагIбоахаш пресса оалача деша лоархIам КПСС XXV съезда яьча Отчетни доклада тIа белгал ма-даккхара вай хана кхы а лакхбеннаб.

Социально-экономически дегIадахкарен коммунистически кхетам бaларен декхараш доккхий хиларо тахан кепайоазон, телевиденен радиои болхлошкара кхы а дукхагIа гIулакхаш хьадех.

ХIара журналиста дика йовза еза марксизма-ленинизма теори, КПСС исторически опыт, парте чурчен арахьарчеи политика лардаш, коммунистически идеалашта еш йола пропаганда практически декхараш кхоачашдарца ювза ховш хила веза.

Эффективностеи дикалеи пятилетка тIагIертта дIадех социалистически экономика, Iилма-технически прогресса, социалистически яхь вIаштIехьъяхара актуальни проблемаш, партийни советски стоительства принципаш Iомаяра, хIаьта иштта журналистий къахьегама дикал лакхъяра чIоагIа уйла тIаяхийтанза ярг ца хилар.

ХIара творчески болхлочун лоархIамегIара декхар — газетий оагIош тIа, телевизорий экранаш тIа къахьега нах, вай заманхой шеррен дикен дIахьокхар, В. И. Ленина тIахьийхача тайпара «болам шербара, низаш кIезигагIа дIа а дохийташ доккхагIен кхы а чIоагIагIен хIама дергдола къовсам лоаттабара средстваш, приемаш, методаш харжара гIо дергдолаш язде».

Эффективности дикали айяра къаьсттача болхлочо е къахьегача коллективо цIадоладаь хIара маьхе гIулакх, социалистически яхьа пайдане опыт массови информацеи пропагандаи средстваша хьаллоацаш а дIайоаржаеш а хила еза.

Советски журналистика ерриrа ганз бизагIа пайда эцаш хила еза советски вахара хьисапа, пролетарски интернационализма принципашта, халкъий доттагIалаи вошалаи, КПСС дунен халкъашта юкъерча ленински политикана къаьгга пропаганда яра, буржуазни идеологена, наьха сакхетамцарча националистически, шовинистически, религиозни, юхедисача кхыча къаьнача зенерча гIулакхашта, боахам тесса лелабара, дисциплина телхаяра, критика яра духьа.

Кепайоазон, телевиденен радиои болхлоша дIахо бахьа беза КПСС XXV съезда решенешта, хIаьта иштта КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленума решенешта, Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлацарча положенештеи выводаштеи, пхе шера плана декхараштa пропаганда ярен уж дIайовзийтарен болх. хьинарегIа къовсам лоаттабе беза уж кхоачашъяра тIехьа.

Советски журналисташ коммунизм хьалъеча хьалхарча могIарашка латташ ба. Парте лархIа я боагIаш шиъ гIончий лоархI журналистех.

Парте областной комитет, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиуми Министрий Совети чIоагIа тешам бенна я советски пресса сийлен отряд. Нохч-ГIалгIайчен журналисташа, дIахо я шоай сийлен декхар кхоачашдергхиларах — Ленина парте гIулакха тешаме хургхиларах. КПСС XXV съездо оттаяь материальни духовни хувпамаш дара йола шерра программа кхоачашъяра тIехьа хьинарегIа къовсам лоаттабергхиларах.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМ | НГIАССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ | НГIАССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЖУРНАЛИСТИЙ КХОАЛАГIА СЪЕЗД

Самардийнахьа Грозне, КПСС обкома политически дешара ЦIагIа хилар Нохч-ГIалгIай АССР журналистий кхоалагIа съезд.

«Нохч-ГIалгIай АССР журналистий союза правлене балха хьакъехьа а КПСС XXV съезда решенешка хьежжа информацеи пропагандаи средствай болхлой декхарех а» доклад йир республика журналистий Союза правлене председатела Д. К. Безугле.

Республика журналистий Союза правлене ревизионни комиссе отчетни доклад йир цун председатела Г. И. Ябловас.

Докладаш ювцаш прениешка къамаьлаш дир КПСС Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретара, Социалистически Къахьегама Турпала А. Д. Кагерманова, «Ленинbackslash никъ» газета редактора Б. Г. Габисова, Гудермесски района «Ше байракх» яхача газета редактора Н. В. Завражне. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета телевиденеи радиои комитета председатела С. М. Лагутина, Нохч-ГIалгIай АССР писателий союза правлене председатела Р. С. Ахматовас, «Сердало» газета редактора Т. А. Тебоева, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода йоккхагIйолча оператора, СССР Лакхехьарча Совета депутата Л. К. Черкуновас, «Комсомольское племя» газета редактора Р. З. Караева, Г. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» завода партийни комитета секретара Х. М.-Г. Местоева, «Грозненский рабочий» газета отдела заведующе А. Д. Беловецке.

Съездо хержар керда правлени ревизионни комиссни.

Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правлене хьалхарча пленуме правлене председателалла хержар Д. К. Безуглый, правлене бехктокхаме секретаралла — Х. М. Галаев.

СССР журналистий Союза IV съезда делегаталла хержар Д. К. Безуглыйи, Б. Г. Габисови.

1976—1980 ШЕРАШКА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПХЕ ШЕРА ПЛАНАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето соцам бу:

Статья 1. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето хьачуенна, пятилетка шерашка, Нохч-ГIалгIай АССР министерствашта, управленешта, ведомствашта йийкъа, КПСС XXV съездо чIоагIдаьча 1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттерча лостамашка, РСФСР Министрий Совето оттаьча заданешка хьежжа кийчъяь 1976—1980 шерашка Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен пхе шера план къоабалъе.

Статья 2. 1976—1980 шерашка Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен пхе шера плана укх тайпара керттера хьокхамаш чIоагIде:

(проценташ йолаш 1975 шера ца нийсдича)

	1976 шу	1977 шу	1978 шу	1979 шу	1980 шу
Промышленни производства объем	97,2	102,4	111,3	118,5	126,4
Паччахьалкхен капитальни вложенеш	107,5	127,4	128,1	129,0	129,0
Къахьегама овсарле лакхъялар:					
промышленносте	98,4	100,2	103,6	108,3	112,4
гIишлош еча	104,2	104,4	105,1	107,2	109,4
Паччахьалкхени кооперативни торговле розничн товарооборот	103,5	108,9	116,3	123,5	131,5

Статья 3. Советски халкъ социальни гIулакхашта дегIадоаладара а цун вахара материальни культурни боарам дIахо лакхбара а КПСС XXV съезда тIаийца программа кхоачашъяр духьа Нохч-ГIалгIай АССР-е пхе шера Iалашдолда: ерриrа лаьрхIача 344,9 эзар квадратни метр чуIе моттиг йола цIенош эксплуатаце дIалулгеи чуIе цIенош хьалдара дикал лакхъелгеи.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета тIадуллалда КПСС XXV съездо чIоагIдаьча 1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара Керттерча лостамашкеи РСФСР Министрий Совето, нийсаллагIа хержача РСФСР Лакхехьарча Совета сессе йиьлагIча тIаийцача «1976—1980 шерашка РСФСР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен пхе шера планах» долча РСФСР Законо оттаьча заданешкеи хьежжа, РСФСР правительства йоагI-йоагIача решенеша оттаьча порядкагIеи ханашкеи Нохч-ГIалгIай АССР бахача наьха вахара боарам лакхбара тIаерзаяь мероприятеш чакхйоахилга.

Iилманеи техниканеи карагIдаьинарех шерра пайда эцара, технологически процессаш эргайоахаш тоаяра, производства технически боарам лакхбара ларда тIа къахьегама социально-экономически производственни хьалаш тоаделга, цун творчески хьисап чIоагIделга, кулг-кара беш бола, кIезига квалифицированни, физически хала болх ма-могга кIезигагIа белга Iалашдолда.

Къахьегама овсарле лакхъяра, Iилма-технически прогресс сихъяра, продукце дикал лакхъяраи из хьаярга дIабода мах лохбараи гIойле еш бола алапе лоархIам лакхболба. Болхлоштеи гIулакхерча нахаи премеш телара система эргайоахаш тоаелга, къахьегамах хьахиинарашка продукце дикалга, производственни здaнеш, технически нийсъяь балха нормаш кхоачашъярга хьежжа премеш дукхагIа хулга Iалашдолда.

Бахача наьха унахцIено лораелгеи царна деш дола бытовой гIулакхаши тоадолда, халкъа образоване система дегIайоалайойла, культура учреждене сеть шерйойла.

1976—1980 шерашка бахача наха деш дола бытовой гIулакхаш, унахцIено лораелга, образовани дегIайоалаяра укх тайпара хьокхамаш оттадолда.

(проценташ йолаш 1975 шера ца нийсдича)

	1976 шу	1977 шу	1978 шу	1979 шу	1980 шу
Бахача наха деча бытовой гIулакхий объем	105	115,5	126	138	152
Паччахьалкхен бюджете латтача деша даха ха йоацача учрежденешкарча берий дукхал	103	110,0	115,0	119,0	122,0
ДIахдаь ди а долаш школашкеи группашкеи деша багIарий дукхал	123,0	123,0	128,0	137,0	146,0
Больницешкарча менгей дукхал	101,8	103,4	104,3	109,6	129,1

Статья 4. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета тIадуллалда СССР- еи РСФСР-еи министерствашеи ведомствашеи хоам баьча хьокхамашка, объединенешта, предприятешта, гIишлонашта, организацешта чIоагIъяьча пхе шера планашка хьежжа Нохч-ГIалгIай АССР территоре тIа хьаннагIчун доале бале а беррига боaма бIарччача пхе шера плана керттера хьокхамаш кийчделгеи чIоагIделгеи.

Статья 5. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето:

а) 1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара Керттерча лостамашка, РСФСР Министрий Советои укх Законои оттаьча заданешка хьежжа хIара министерствай ведомствай, предприяте, производственни объединене, организаце пятилетка шерашта йийкъа пхе шера планаш оттаелга Iалашдолда;

б) экономика дегIайоалаярай производства дикала хьокхамаш тоадарай оттаяь заданеш кхоачашъяра тIаерзаяь мероприятеш кийчъяри чкхъяхари Iалашдолда. Халкъа боахама планировании управлении эргаьккха тояра, министерствай, ведомствай, предприятей, производственни объединеней, организацей, учреждeней болх тоабара тIадерзадаь гIулакхаш белгалдолда;

в) пхе шера план кхоачашъеча юкъагIа общественни производства эффективность ма-могга лакхйойла керттерча даькъе халкъа боахама дерригача доакъошка Iилма-технически прогресс сихъяра, экономе режим чIоагIъяра, балха дикал тоаяра ларда тIа къахьегама овсарле лакхйойла.

Статья 6. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета тIадуллалда Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Плановобюджетни отраслеви комиссей заключенеш тIа дIаяззъяь 1976—1980 шерашка Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен пхе шера плана хьакъехьара предложенеши замечанеши, хIаьта иштта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета заседанешка депутаташа хьаккхайкаяь предложенеши замечанеши ювцилга а царех лаьца йоагIаш йола решенеш тIаэцилга а.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

1977 ШЕРА ЙОЛЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ХАЛКЪА БОАХАМА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето соцам бу:

Статья 1. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето хьачуенна 1977 шера Нохч- ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен план Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета плановобюджетния отраслевойи комиссеша тоадаьраш теркал а деш, къоабалъе.

Статья 2. 1977 шера йола Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен плана укх тайпара керттера хьокхамаш чIоагIде:

(1976 шера хиначунца нийсдича дукхагIхулар, проценташца)

Промышленноста продукци цу даькъе:	6,7
Моттигерча промышленноста министерство	12,9
Кхачан промышленноста министерство	2,7
«Чечено - Ингушстройматериалы» яха объединени	2,1
Паччахьалкхен капитальни вложенеш	24
Къахьегама овсарле:	
промышленносте	8,7
гIишлошъеча	1,5
Паччахьалкхени кооперативни торговле розничн товарооборот	5,2
Бахача наха деча бытови гIулакхий боарам	10,1
Паччахьалкхен бюджете латтача деша даха ха йоацача берий учрежденешкарча берий дукхал	6,4
Больничи менгей дукхал	1,5

Финансироване ерригача источникий чотах Нохч-ГIалгIай АССР-е 1977 шера 70,2 эзар квадратни метр нах чубаха цIенош хьалде.

Статья 3. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета тIа дуллалда Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета планово - бюджетни отраслеви комиссей заключенешка дIаяззъяь йола 1976 шера йолча Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен планах йола предложенеши замечанеши къоастаелгеи царех йоагIаш йола решенеш тIаэцилгеи.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

1975 ШЕРАРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТ КХОАЧАШЪЯРАХ ЙОЛА ОТЧЕТ ЧIОАГIЬЯРА ХЬАКЪЕХЬАРА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

СОЦАМ

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето соцам бу:

1975 шерара Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах йола отчет чIоагIъе доходашта 162597 эзар сомаи расходашта 1 509 эзар сомаи, расходел доходаш 8088 эзар сом совнагIа а йолаш.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

г. Грозный, 30 ноябрь, 1976 шу.

1977 ШЕРА ЙОЛЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТА ХЬАКЪЕХЬАРА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето соцам бу:

СТАТЬЯ 1. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето хьачуенна 1977 шера йола Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджет доходаштеи расходаштеи 145699,6 эзар сома боарам болаш чIоагIъе.

СТАТЬЯ 2. Паччахьалкхени кооперативни предприятешкарей организацешкарей хьайоагIа оборота тIера налог, пайдан тIера хьалоагIар, производственни керттерча фондехи оборотни средстваехи луш бола мах, пайдах юхедуса мукъадар, подоходни налог, социалистически боахамгара хьайоагIа кхы йола доходаш 1977 шерарча Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете ерриrа 114808,9 эзар сом чIоагIъе.

СТАТЬЯ 3. Халкъа боахама финансировани яра — промышленноста, юрта боахама, жилищно-коммунальни боахама, бувзама, халкъа боахама кхыдолча доакъошта финансировани яра 1977 шерарча Нохч-ГIалгIай АССР бюджете ерриrа расходаш 25212,74 эзар сом чIоагIде.

СТАТЬЯ 4. Социально-культурни мероприятешта —юкъарча дешара школашта, юкъерча специальни дешара заведенешта, Iилма - тохкама учрежденешта, библиотекашта, клубашта, театрашта, кепайоазона, просвещенеи культураи кхыча мероприятешта; больницашта, берий яслешта, санаторешта, унахцIено лораярей физически культураи кхыча учрежденешта; пенсештеи пособештеи 1977 шерарча Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете дерриrа хьожадер 112806,36 эзар сом чIоагIде.

СТАТЬЯ 5. Паччахьалкхен Iаьдалеи паччахьалкхен управленеи органаш лелаяра 1977 шерарча Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете хьожадер 3481,63 эзар сом чIоагIде.

СТАТЬЯ 6. 1977 шерара Нохч-ГIалгIай АССР республикански бюджет доходаштеи расходаштеи 50368,81 эзар соми 1978 шера 1 январе кассе хила деза оборотни ахча 2000 эзар соми чIоагIде.

СТАТЬЯ 7. 1977 шера йола районийи городийи бюджет доходаштеи расходаштеи 95330,79 эзар соми цу бюджетех 1977 шу чакхдоалаш кассе хила деза оборотни ахча 3500 эзар соми оттаде, цунца:

(эзар сом)

	1977 шера доходаши расходаши	1/I—1978 ш. кассе хила деза оборотни ахча
Ачхой - Мартановски район	3369	150
Веденски район	3361	140
Грозненски район	5174	240
Надтеречни район	2917	120
Назрановски район	4679	210
Наурски район	4065	180
Ножай-Юртовски район	4339	180
Советски район	2066	100
Сунженски район	4926	220
Урус-Мартановски район	4765	200
Шалински район	7697	270
Шелковски район	3614	180
г. Грозный	34073	980
г. Гудермес	5794	170
г. МагIалбик	4492	160

1977 шера потребительски коопераце организацей розничи товарооборотага хьежжа оборота налога тIера районийи городийи бюджеташка кхы тIа хьатIадоагIар укх тайпара от-

(эзар сом)

Ачхой-Мартановски район	1478	Советски район	1622
Веденски район	2596	Сунженски район	1609
Грозненски район	1556	Урус-Мартановски район	3416
Надтеречни район	1666	Шалински район	4365
Назрановски район	2092	гор. Гудермес	2228
Наурски район	1118	гор. МагIалбик	2237
Ножай-Юртовски район	3465	Дерриrа	29448

СТАТЬЯ 8. Нохч - ГIалгIай АССР районийи городийи бюджеташка 1977 шера еш йола отчисленеш оттае:

а) бахача нахагара йоаккхача подоходни налоган оборотан тIера укх тайпара:

Районаши городаши	Отчисленей процент: бахача нахагара йоаккхача подоходни налога тIера	Отчисленей процент: оборота налога тIера
Ачхой-Мартановски район	100	40
Веденски район	100	40
Грозненски район	100	40
Надтеречни район	100	40
Назрановски район	100	30
Наурски район	100	40
Ножай-Юртовски район	100	40
Советски район	100	40
Сунженски район	100	40
Урус-Мартановски район	100	40
Шалински район	100	40
Шелковски район	100	8
гор. Грозный	25	15,7
г. Гудермес	50	40
г. МагIалбик	100	40

б) кооперативни предприятейи общественни организацей хозорганийи подоходни налогагIа, колхозий подоходни налогагIа, юртбоахама налогагIа, хьун доходегIа, бераш доацарий, цхьаь болчеи дезал кIезига болчеи СССР гражданашта телача налогегIа, 1977 шерарча ахчан-хIамай лотереягIа хьатIадоагIар 100 процент;

в) 1977 шера йохкача Паччахьалкхен 3% чурча заемагIа доагIачох 50 процент;

г) кооперативни общественни организацеша шоай лоIамагIа боахама страховани ярагIа, транспорте пассажирашта янза яргйоацаш йола страховани ярагIа, янза яргйоацача страховане кхыча тайпаегIа хьатIадоагIачох 10 процент, хIаьта боахама бахача наха страховани ярагIа телача ахчах 50 процент.

1977 шера Нохч-ГIалгIай АССР республикански бюджете РСФСР «Главнефтеснаба» Грозненски управлене оборота налога тIерча контингентагара еш йола отчисленеш 19 процентаи «Чеченингушвино» Грозненски чхьагIара-коньяка комбинатагара 100 процент чIоагIъе.

СТАТЬЯ 9. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета тIадуллалда Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета плановобюджетни отраслевойи массазарча комиссеша 1977 шерарча Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджетах еннача предложенешкеи яьча замечанешкеи, хIаьта иштта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета заседане депутаташа еннача предложенешкеи яьча замечанешкеи хьожилга, царех йоагIа решенеш а яь Нохч-ГIалгIай АССР министерствайи ведомствайи доходийи расходийи балансай сводни сметашта юкъе, республикански бюджета, районийи городийи бюджеташта юкъе поправкаш е, хIаьта данза даргдоацача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совето чIоагIъяьча 1977 шера Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен планага хьежжа паччахьалкхен юкъарча доходаш тIера еча отчисленешта юкъе а.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

г. Грозный, 1976 ш., 30 ноябрь.

КХОАНА — СССР КОНСТИТУЦЕ ДИ

ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪА ЦIЕЙ

Вай мехка летописе дукха юбилейни даташи лоархIаме деноши да. Царех цаI — дерригача халкъо белгалдоаккхаш дола Конституце Ди. Из дездеш да 40 шу хьалха 1936 шера 5 декабре СССР Советий БархIлагIча Чрезвычайни съезде хIанзара Конституци тIаийцача хана денз.

Из цIей укх шера белгалдоаккх вай мехка дахача дерригача халкъаша КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра тIагIертта къовсам боаржабьча, дукха ха йоацаш хиннача КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленума решенеша, цига новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьло къахьегамхой политически къахьегамеи хьинар Iалаьмате айдаьча хьалашка. Цу Пленуме могаяьи СССР Лакхехьарча Совета сессе тIаийцан йола иттлагIча пятилеткa а 1977 шера а лаьрхIаха плана тIеи бюджета тIеи ходам болаш хьахьекхад мехка экономикеи культуреи дегIайоалаяра боарамаш, цунга кхачара де дезараш белгалдаьхад.

Вежаращха долча халкъий дезале баха Нохч-ГIалгIай къахьегамхой а дикача къахьегама толамашца белгалдоаккхаш ба деза цIей. Промышленноста болхлоша цхьайтта бетта продукцена реализаци яра план 6,9 миллион сома тIехкхоачашъяьй. Дика аьттув боалаш къахьийгад укх шера республика юрта боахама къахьегамхоша а. Царна карагIдаьиначун боккха мах беш моаршала каьхат дайтар КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева. Цу дерригнеа дикача гIулакхаща жоп дала гIертача къахьегама коллективаша 1976 шера плани социалистически декхараш тIехкхоачашдар духьа производства резерваш хьагучайоах.

1936 шерара 5 декабрь вай республикана къаьстта лоархIам болаш да. Цу дийнахьа Нохч-ГIалгIай автономни областах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика йнр. Цу исторически акто кIаьгга хьахьекхар халкъий цхьатаррарча бокъонийи доттагIалеи ларда тIа коммунистически парте чакхйоахача ленински къаман политика котало.

Парте коммунизм хьалъяра чакхдоахача гIулакхашта юкъе лоархIаме моттиг дIалоац советски общества политически система массе оагIонгахьара дегIайоалаяра деш долчо. Вай мехка хьахиннай дегIаена социалистически общество, хIаьта хIана коммунизм хьалъе доладеннад. Дерригача халкъа хьашташ кхоачашдеш йолча вай пачхьалкхене хьахиннай советски халкъ яха наьха керда исторически юкъарле. Цун ларде улл вай мехка дахача доккхача а зIамигача а халкъий доттагIал, болхлой класса, ахархойи интеллигенцеи йохаргIоаца союз.

Пачхьалкхе дIахо хьалъяра даькъе ше болх беш парте къаьстта терко ю Советий. Укх тIеххьарча хана КПСС ЦК Политбюро инициативагIа юртий, поселкови, районии, городской Советий бокъонаши материальни кхоачамаши шеръеш дола законаш тIаийдаьд. Цу дерригне аьттув балийтар моттигерча Советий болх тоабе, боахами культуреи хьалъеча цар лоархIам айбеи бехктоккхам лакхбеи.

СССР Конституце Ди вай белгалдоаккх социалистически демократе котало цIей санна. Котьяьннача социализма Конституци белггала да цо гражданашта бокъонаши кортмукъалеи сиплига дIакхайкадаь ца Iеш уж вахаре боккъонца Iалашьяра чIоагIа къахьегаш хиларца.

Белгалдаккха доагIа, хIанзарча хана лоаттабеча политически идеологически къовсаме эггара ирагIа лерхIарех я демократе проблемаш. Буржуазни идеологаша, массе тайпарча антикоммунисташа социалистически демократех альдиташ дувц, цун дерригдунен исторически лоархIам кIензгбе гIерт. Цунца цхьана буржуазни демократи хьалхестаю цар.

Социалистически демократи халкъа дуккхача мугIаречa къахьегамхоша Iаьдала доал деча органашка шерра дакъа лоацилга Iалашдеш я. Цу хьакъехьа белггала я къахьегамхой депутатий Советаш. ХIанз мехкарча Советашка хержав 2,2 миллион депутат. Царна юкъе 900 эзар болхло, 600 эзар совгIа колхозхо, 245 эзар интеллигенце вика. Царца ба 100 совгIа къамех бола нах. ХIаьта 1 миллионал совгIа бараш кхалнах ба.

1975 шера 15 июне Нохч-ГIалгIай АССР-е гIолла Советашка хержав 9516 депутат, цу даькъе духхьашха — 5200. Царна юкъе 4506 болхло, 1626 колхозхо, 1250 Iилма, культура, просвещенеи унахцIено лораяреи болхло. Мехкарча еррига Советашта ший лоIамагIа новкъостал деш ва 31 миллион активист-гIонча.

ВIаши нийсдар духьа хьаэцаргда вай цхьайолча капиталистически мехкашка хулача хоржамех дола бакъдараш. США конгрессерча 535 конгрессменах цхьаь цаI болхло, кагий фермер, мугIарера гIулакхера саг вац.

Представительни демократеца цхьана законопроекташ е кхыдола лоархIаме дешаш дувцача хана советски пачхьалкхене шерра пайда нйбу дош дерригача халкъага дувца дIателарах. Цу даькъе укх тIеххьарча хана вайнига шерра оттадаьд юртарча къахьегамхой сходаш чакхйоахилга. Цар вIаштIехьдоалийт моллагIча цхьан моттиге е улицагIа бахача наьха хьинар белгалдаь декхараш кхоачашдара е кхоачамбоацараш дIадахара тIадерзаде.

Пачхьалкхен доал деча къахьегамхой юкъеозара чIоагIа аьттув боалийташ я общественни организацеш. Цар чулоац миллионаш бола болхлой, ахархой, интеллигенци, пачхьалкхен формашца цхьана социалистически демократи принципаш шеръелгеи кIоаргъелгеи Iалаш а деш.

Вай республикера 340 эзар саг профсоюза член ва, комсомола мугIарашка 96 эзар зIамига саги йоIи я. Рационализатори изобретатели волаш ва 27 эзарнел совгIа саг. Iилма-технически обществана юкъевоагIа 21,5 эзар саг. Эзараш ба «Знание» общества членаш болаш, халкъа тIахьожама органий, улични а домови а комитетий, тIема, къахьегама ветераний, клубай, библиотекай совеций балха дакъа лоацараш.

ХIанзарча хьалашка социалистически демократи дегIайоалаяра кхы а боккхагIча лоархIаме я къахьегама коллективаш. Цига Iалашду советски наьха къахьегамеи общественнии хьинар айделга, керда социалистически башхалонаш хьахул, доттагIийи новкъостийи хьисапера гIулакхаш хьахул.

Буржуазни демократе санна ший граждаций кортамукъале юридически чIоагIъяь Iац социалистически демократи. Пачхьалкхени общественни органашка хоржилга, гуччахьеи кепайоазон тIа гIоллеи шийна хетар дIаолилга, митингаш, собранеш елга санна йолча бокъонех къахьегамхошка бокъонца пайда эцийтара хьалаш Iалашду цо.

Бакъда, СССР-е политически кортмукъале ший хила доагIа доалонаш долаш я. Из кортмукъале вIалла кхетве ягIац анархистски элементашта ловш ма-хиллара, шийна дагадехар ала а де а хIаранена бокъо яла еза яхилга санна. Цу тайпара дар вай халкъо ше ловш дац, хIана аьлча харц гIулакхашка цар саг зуган даь, общественни дисциплина мелъендаь, халкъеи социализман хьашташта из духьела доландаь.

Социалистически деомкрате гражданашта йоккхий бокъонаши кортмукъалеи луш санна лоарзагIа ца боалийташ кхоачашдиза даргдоаца хьадда декхараш а тIадехк царна. Бокъонаши декхараши, кортамукъалеи бехктокхами цхьана бувзаш лелабелга — боккъонца йолча демократизман гуманизман хьалаш.

Партеи пачхьалкхенои дисциплинеи правопорядоки чIоагIъяра чакхдоаха гIулакхаш вай моастагIаша демократи телхаелга санна белгалдоехаш дувц. Бакъда «дисциплинеи чIоагIа общественни порядоки йоацаш, — яьхад КПСС XXV съезде новкъоста Л. И. Брежнева, — демократи хила йиш яц. Долче, хIара саг бехктокхаме хеташ ший декхараш а халкъа хьашташ а кхоачашдеш хуле по тешаме лард хьахулийтаргья социалистически демократизма принципаш ма-хулла дикагIа кхоачашъяйтара, хIара саг бокъонца кортмукъа хилийтара».

Социалистически деомкрате кортмукъален бокъонаш луш санна хIара сага ший балха говзалга хьежжа къахьега, салаIа бокъо лу, пенсе ваха хаэттача и материально Iалашву, цамогаш волча хана алапи денна ва Iеш цунна мах боацаш дарба лу, моллагIча заведене мах боацаш деша бокъо лу.

Дийцачун итог еш белгалдаккханза даргдац советски Iаьдала шерашка общества политически система дегIайоалаяра дукха даь хилар. ХIаьта, КПСС XXV съезде новкъоста Л. И. Брежнева белгал ма-даккхара, хIанз хьатIаэттай цу дерригнена обобщени е еза ха.

Цу тайпара болх хIана беш ба, хIаьта бухсоцаш цох хьахургдар — СССР кердача Конституцена проект оттаелгеи тIаккха дерригача халкъага из ювца дIалулгеи.

Советски общества политически организаце керттера моттиг дIалоац Советски Союза Коммунистически парте. Дерригача халкъа политически авангард йола КПСС я социалистически демократе принципаш кхоачашъеча керте латтар я уж дIахо дегIаухаргхиларах бола тешам а.

Социалистически демократи дIахо дегIайоалаяра дешаш даим ший балха юкъмоттиге лоаттадеш хьаенай Коммунистически парти, хIаьта коммунизм хьалъеча хIанзарча этапе де лерхIараш белгалдаьд XXV съезда КПСС ЦК яьча Отчетни доклада тIа. Шеко яц, «дерригa сага духьа, цун ираз бахьан» яхача принципагIа дахача вай кхоане кхы а сийрдагIа хургхиларах.

Н. ПРАВЕНЬКИЙ,
НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь.

ЦИФРАШИ ФАКТАШИ

Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша ийслагIча пятилетка шерашка экономика, культура, халкъа белггала толамаш даьхад.

Пхе шера республике баха нах 57 эзар тIа а кхеташ 1976 шу долалуш 1140 эзар сагага дIакхаьчаб.

1971 — 1975 шерашка республика халкъа боахами культуреи дегIайоалаяра дIаяхийтай 1,5 миллиард капитальни вложенеш е бархIлагIча пятилеткечул 28 процент дукхагIа.

Республика индустре керттера я мехкдаьттахими, машиностроении металлообработкеи, кхачан яйга, гIишлон материалий промышленность.

НГIАССР промышленни продукци яккхареи йохкареи план ханал хьалха кхоачашйир, планал совгIа Даьхенна 61 миллион сома маьха продукци а луш.

Мехкдаьтта доаккхилга республике укх тIехьарча хана дикка эшаденна дале а пятилетка шерашка мехка 77 миллион тонн «Iаьржа дошув» деннад Нохч-ГIалгIайчено, цу даькъе ах миллион тонн планал совгIа а долаш.

Аьшкабетонни конструкцеши деталаши 1975 шера 1970 шерачул 66 процент дукхагIа, тIехнахьа дувха тхана барзкъаш — 49 процент, мебель — 57 процент, культурно-бытовии боахаме эшеи товараш — 43 процент.

Укх тIеххьарча хана дикка дегIабенаб республика юрта боахам а. Пхе шера соми баьца комараши йоххара план 105 процент кхоачашъяьй, тхьамка дохкара — 135, тха дохкара — 108. Сомий бешамашкара чудахьа беркат 1,8-зза алсамдаьннад, тхьамка — шозза, тха — 24 процент.

Республике 1971—1975 шерашка кхедаь баьцадараш 38 процент тIакхийттад.

БархIлагIча пятилеткечул ший низащца ийслагIча пятилетке даь гIишлон-монтажни балхаш 1,6-зза дукхагIа хилар.

Пачхьалкхен рузкъа дIа а дохийташ хьалъяьй 37,3 эзар дешархочоа лаьрхIа школаш. 5 эзар моттига аьнна деша ха йоацача берий учреждениеш, 822 эзар квадратни метр нах чубаха цIенош.

Республика халкъа боахаме хIанз къахьегаш ба 68 эзар лакхереи лаьрхIа юкъереи образовани йола специалисташ е 1970 шерачул 35 процент дукхагIа.

Вошал чIоагIа да

Аргунски «Пищемаш» завода коллектив къона я, цхьабакъда цуй гIулакхашка, доахача къахьегама толамашка диллача из къона я оалалургдац. Укх тIеххьарча шерашка республикерча промышленни предприятешта юкъе хадданза хьалхалатташ хьайоагIачарех я из. Шоай продукци дIа мел кхоачача завода коллектива сий лакха латтаргдолаш гIулакх дара хьинаре къахьегаш ба предприяте болхлой.

Уж ба барт-цхьоагIо а йолаш дийтта къамах болча нахах латта цхьа къахьегама дезал. Къахьегамца хьахинна а чIоагIденна а доттагIал да царна юкъе чIоагIденнар. Укхаза къахьегаш мел бараш хIана бац аьнна цига балха говзал караерзаяь кадрови болхлой хиина ба, вожаш мугIаречa болхлочунгара мастерашка, инженерашка-технологашка, цехий кулгалхошка кхаьчаб.

Из завод болх бе йолаелча денз тайп-тайпарча производственни участкашка къахьегаш хиннав хIанз наха эша товараш арахецача участкана керте латта вокхагIвола мастер Ужахов Махьмада Ужахь. Ше керте латтача участка коллектива къахьегам кхетамца вIаштIехьбакха ховш, балхах дика кхеташ хиларца болхлоша чIоагIа лоархIаши сийдеши ва из, яхаш дувц предприяте кулгалхоша. Цу участке барта бола цхьа дезал санна къахьегаш ба эрсий, нохчий, гIалгIай кхыбараш. Уж берригаш а Ужахов Ужахьа балхах кхетабеш цунга гIолла чакхбаьннаб.

Духхьашха балха воагIача хана Кахаев Мовлды цхьаккха тайпа балха говзал йолаш вацар. Слесара ученик волаш дIаболабир цо ший къахьегама никъ. МоллагIа даьнна а балха тIа гIалат даьлча балхах дог эккхара даькъе атта махулий кагийцах, — йоах Ужахьа. Ишттa нийсделар Мовлдеца а. Юххьанца ше цу балхах кхетарганй хьогI яхаш шеквувлаш вар из. ДIаболалушехьа бокъонца шоай балхах кхийтта дIаволавенна цхьаккха саг вац хьона лала къахьегаш барех аьнна хьехардир участка кулгалхочо. Ца ховш дар дIахьехаш, эшаш дола гIо-новкъостал деш балхах дог долийтар къоначa специалиста. ХIанз участкерча производственникех дикагIвола цаI а лоархIаш нига къахьегаш ва из. Ишттa цхьаккха балха говзал йоацаш наха эша товараш арахецача участке къахьега воалавенна электросварщик, коммунистически къахьегама ударник Садулаев Абдул-Керим эггара дикагIа лоархIачарех цаI—ва.

— Тха участка коллективал бартболашагIа йола коллектив атта корайоагIаргьяц, — йоах гальваника Платонова Галина Николаевнас. Са профессех укхаза къахьегаш цхьаькха цхьа гальваник Умаева Яха мара яц. Цо ший опыт хьалуш, ца ховр хьахьехаш чIоагIа новкъостал ду сона, ломца аьлча цхьан нанас яь ши йиша санна тхоайла барта долаш къахьегаш да тхо.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) электросварщик А.-К. Садулаев, слесарь М. Кахаев, гальваник Г. Платонова, вокхагIвола мастер У. Ужахов кийчъяьча продукцега хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

Со ираз долаш ях

ВIалла дага а доацаш хилар сох комбайнер. Духхьашха сай маьраца штурвальни йолаш болх бир аз. Цхьан шера а, шин шера а вIаштта из болх беш йолаш цIаьхха уйла дег чу еосар сона: «Ва со фу даьр я. Аккарна санна ер комбайн лалла могаргдац сона. Магам деза...»

Из уйла керта чура дIаялацар цIаеча а. ТIаккха маьрага хьоадир аз сайна дагадеха гIулакх. Боккъалдар аьлча, кхы дукха духьала а хиланзар из аз яхачоа. Из дукхагIа кхийрар, со балхах лоархIа па ялар дар.

Ше уллув а хайя цхьа-ши го боаккхийтар цо сога духхьашха. ТIаккха, кхоъ-биъ го, дIахо цхи ялх... Ишттa дIахьакхашта яьлар со комбайнера балхаца. Цу шера ялат чуийца даллалца аргI-аргIа комбайна тIа ховшаш фусамдаьца болх бир аз. ХIаьта юха шера комбайн хьа а нийца аз айса болх бир.

Иттех шу да комбайнера говзал аз караерзаяь. ХIара шера маIача нахал тIехьа ца юсаш къа а хьег аз. ХIаьта, духхьашха со комбайна тIа ховча хана, сох ца вашаш къамаьл даь сай фусамда гаьнна аз тIехьавита дукха ха я.

КарагIдаьннaчох кхоачам бац аз. ХьатIадоагIача шера кхы а дукхагIа ялат хьаькхеи ардеи дага я со сай комбайнаца. ХIанз сои са мари тхой комбайнаш тоаеш да. Урус-Мартановски района механизаторaша дIадоладаь дика гIулакх хьал а лаьца, оаха лаьрхIад март бутт бовш тхой комбайнаш бокъонца кийча хилийта.

Тха дезал механизаторий дезал ба. Мар а механизатор ва са, се а механизатор я со, хIаьта воI а механизатор ва тха. Тха дезала тIадувха, даа, салаIа шортта тоъ оаха хьадоаккхар. Из дерригa а Советски Конституце массанена цхьатарра еннача бокъонех хьахиина доккха беркат да.

К. ДУДУРКАЕВА,
«Горячеисточненский» совхоза комбайнер.

Сай говзалах йоккхийю

Нохчашкахь санна доацаш ГIалгIашкахь хIанзалца чIоагIа эзза лийнад кхалнаха механизаторий говзал караерзаелга. Тха районе эггара хьалха трактористий говзал Iомаяьраш сои Т. Хашиеваи да. Шаккхе цхьан совхозе болх беш а да тхо.

ИттлагIа пятилетка аз дIайолайир шекара свеклаш кхееча звенон керте а йолаш. Из культура кхее 100 гектар лаьтта къоастадир тхона. Кхайна доаггIача тайпара гIулакх деш дIадийра оаха свеклай фу. Уж хьатIаяьнначул тIехьагIа царна культиваци йоаккхаш, уж ниййлхайоахаш, оасар деш дукха къахьийгар. Гурахьа, шекара свеклаш чуэца доладелча хайра тхона оахош хьийга къа зехьа дайна доацилга. Хьувкъам бIарг хьесташ бар. План 182 центнери социалистически декхар 200 центнери йолаш, хIара гектара тIара 242 центнер мерза овлаш чуийцар оаха.

Со фу ала гIерт аьлча, хетача бесса Iаяха хала бац механизатора болх Из кхетадеш ма дий. ХIаьта кулгкара къахьегаш санна доацаш мел атта а да механизаце новкъосталца болх беш. Хьалха аз айса а гектарница йолаш кхеяьй шекара свеклаш. Бакъда, укх шера санна аттеи беркатеи болаш хиинабац из болх хьалха. Цудухьа йижарий ях аз шуга: майрагIа ховша тракторaш тIа, комбайнаш тIа, кхыча машинаш тIа. Со се вIалла а дехке яьннаяц шоана, механизатора говзал Iомаяь. Со йоккхий ю сай говзалах! Советски Конституце бокъонех вай мехкарча хIара сага йиш ма йий шийна ловча балха ваха. ХIаьта механизаторалла болх бе ловш бола кхалнах вайна юкъе дукха хилар къайла кхахьа дезаш мичад. Дерригa а шоaех тийша да. Юха а ца гIерташ Iомас вай заман низ бола техника. Цунца вай вIаштIехьдаргда Нохч-ГIалгIайчен лаьтташ, бешамаш хозъе, уж беркатегIа хилийта.

З. ХАЛУХОЕВА,
«Назрановский» совхоза Наьсар - Кертерча отделене трактористка, коммунист.

ИРАЗЕ, СИЙРДА НИКЪ

Хьалха, пачхьа хана цхьаккха а бокъо йоацаш, баьде хиинай кхалсаг, къаьстта вай Нохч-ГIалгIайчухъ. ЦIеи биъ пеи юкъера арахьа цхьаккха а гIулакх хиинадац цун. Цига а маьра, цун гаргара мел волчун лай йолаш чакхдовлаш хиннад цун вахар.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце, Советий Iаьдало овлан тIара деза хийцад вахар, дIадаьккхад нийсхо йоацаш, сага Iоткъам беш, цун сакхетам IотоIабеш мел дар, вахара еррига оагIонашка маIача наха нийсса бокъонаш еннай кхалнаха, цхьаццадолча даькъе маIача наьхачул тIех а, шерра хьабийллаб лоаман кхалсага хьалхашка иразе, сийрда никъ.

Цох даьнна беркат гуш да вай социалистически мехка хIара миIинге. Йоккхача дегагIозаца ала йиш я тахан вай общества вахара цхьаккха а моттиг яц маIача наха нийсса кхалнаха хьинаре дакъа ца лоацаш. Дукха ба хIанз нохчийи гIалгIайи кхалнах хьехархой, лораш, Iилмахой, йоазонхой, инженераш, агрономаш эггара общественни деятелаш болаш, дизза дакъа лоац юртбоахама, промышленносте, культуре.

Дуккхача къамех нах болаш цхьа дезал санна барт тайна дика коллектив я тха цхьаолагIча РИТС-е вIашагIкхийттар. Дика къахьег тха мехкдаьттахоша иттлагIча пятилетка хьалхарча шера. Укх шера тIаийца хиина социалистически декхараш ханал хьалха кхоачаш а деш планал совгIа 3400 тонн мехкдаьтта деннад оаха Даьхенна.

Ф. АЛБОГАЧИЕВА,
«Малгобекнефть» НГДУ РИТС-1 йоккхагIйола инженер-технолог.

Нохч - ГIалгIай Пачхьалкхен университете дешаш дуккхача къамех бола эзараш кагирхой ба. Цар Iомаю эггара сий долаш ярех йола говзал— хьехархочун говзал.

СУРТА ТIА: университета студенткаш Шадижева Зина, Мацаева Бэлла, Коковина Наташа.

И. ПЛИЕВА сурт.

КОНСТИТУЦЕ СОНА ДЕННАР

Хийла дагадоах сона фу хинна хургдар-хьогI вайнаьха кхалсагах Советий Iаьдал денадецаре, аьле ТIаккха сасайга жоп лу аз: даькъаза хургъяр из, аьле.

Пачхьа волча замалехь баьхача боккхийча исташа дувцери вай таханара хоза вахари вIаши нийсду аз. ВIалла аьттехьа а дац таханарча вайнаьха кхалсага вахар Октябрьски революци ялалехьа хинначоа. Из ишттa хилар хоалу масса наьха.

Хьаэцаргья вай тха совхоз. Хьалха шерчи говраши дукъа ежа вай даьша готаш йоахкаяьча лаьтташка бухь билла лел низ бола болата «алчаш». ХIаьта мел беркатегIа, камаьршагIа хиннад хих ца Iабаши хьоанал ца тоъарах якх дийрзаи икка лаьтташ. Вай пачхьалкхено мел эшача хIаменца: тайп-тайпарча машинашца, удобренешца, кхыча гIирсаца юрта боахам Iалашбар бахьан долаш хинна йоккхий эргалонаш я уж.

Пачхьа замалехь чудахьаш хинначул иттаза, ткъозза дукхагIа ялат, кхыйола юртбоахама культураш чуяхь тха механизатораша цу лаьтташкара. Духхьал укх цхьан шера 27 центнерал дукхагIа гурахье дув ялат даькхар оаха хIара гектара тIара. Хьажкlаш а тIехь дIалаьрхIача Iалаьмате дукха ялат дIаденнад Даьхенна планал совгIа. Ишттa боккха хьувкъам кхебарах, пачхьалкхенга планал совгIа дукха ялат дохкарах, вешта аьлча, района боахамашта юкъе яьржача социалистически яхьа итогех хьалхара моттиг яьккхарах КПСС горкомеи горисполкомеи карара кара тела ЦIе байракх еннай тха совхоза дукха ха йоаццаш.

Тха шурий-товарни ферма коллективо а ший хур ду доахангара продукци дукхагIа яккха гIерташ. Ишттa хьинаре къахьегар бахьан долаш пачхьалкхенга шура йохкара 10 бетта план толамца кховчашъяьй оаха. План 350 тонн йолаш Даьхенна дIаеннай 392 тонн шура.

Аз айса хьоггехье а кхоачашъяьй сай групперча доахангара шура яккхара шера план. Со санна хьатIадоагIача шера чотах къахьегаш ба тха фермера доярка Евлоева Либихан, Евлоева Бесрат, кхыбараш.

Конституце сайна деннaчох аьлча, из дукха да. Эггара хьалха маIача наха нийсса къахьега, царна нийсса алапи ийде бокъо ма еннайий сона цо. ХIаьта дешара а салаIара а бокъонех массане санна пайда эц оаха. Ма-дарра аьлча, со а са дезал а иразах кхебаьр, тха вахар хоздаьр Советски Конституци я.

Б. КОРИГОВА,
«Ингушский» яхача комсий совхоза шурий-товарни ферма доярка.

Берал дезагIа хIама дац

Бераш вай тIехье а я, вай кхоане а я. Уж ба хIанз вай мехка хьалъеш латтача сийрдача кхоане — коммунизме баха безараш а. Цар духьа, уж иразе бахийтар духьа, цхьанна а капиталистически мехка ца еча тайпара, чIоагIа йоакхо ю вай партеи правительстваи. Берашта лаьрхIа да вай эггара дикагIа мел дар, эггара хозагIа мел дар.

Эггара ший бочагIеи хьамсарагIеи йолча тIехьенна цхьаккха а хIама кходац вай Даьхено. Царна долча гIулакха ю хIара шера вай мехка хьалъеш йола бIаьш, эзараш сийрдеи сапаргIатеи школаш, интернаташ, берий бешамаш яслеш, кхы дуккха хоза гIишлош. Вай пачхьалкхено баьча соцамагIа укх шера денз ахча тела доладаьд дукха бераш долча ноаноошта. ХIаьта берагIа йолча кхалсага вай пачхьалкхено енна льготаш вайна дика йовзаш ма йий.

Вай боча тIехье — бераш лорадера, уж кхерама кIел ца оттийтара, уж маьрша дахийтара доккхий гIулакхаш чакхдоах вай пачхьалкхено. Цунна дола къаьгга тешал деций вай Коммунистически партеи Советски правительстваи дунен халкъаш машаре цхьана дахийтара леладу гIулакхаш. Вайна ховш ма дий, КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев керте латта советски делегаци Бухаресте хиннача Варшавски Договора доакъошхой — пачхьалкхений Политически консультативни комитета совещане дакъа лоацаш хиннилга. Цига Варшавски договора доакъошхой — пачхьалкхений кулгалхоша дийцар тIом ца хилийтарцеи дунен халкъашта юкъера кхоххам кIаьдлулга кIоаргдарцеи, кхерамзле чIоагIъяра тIехьа къовсам лоаттабарца, Европе вIаши гIойлен дола цхьана леладу гIулакхаш дегIакхувларца дувзденна дешаш.

Уж дешаш шоашта чIоагIа теркам тIабохийташ дешаш да. Цо кхы цIаькха а тешал ду вай пачхьалкхено дунен халкъаш машаре цхьана дахийтара кIаьд ца луш боккха болх беш хилара. ХIаьта «машар» яхача деша маIан доккха да. Цунца дувзаденна да дерригача адамлен вахар, къаьстта тIаккхувш йоагIача вай бочача тIехьен — берий вахар.

ХIаьта малагIа нана я ший берий вахар иразе хулийтаргдоацар. Цхьаккха а яц! Цудухьа хIара нанна ший бера йIовхал санна дика хоалу адамий ираз духьа вай партеи правительстваи еш йола йоакхо дег тIара царна баркал а йоах ноаноша.

Са сай массехк бер да. Советски Конституце еннача бокъонех бизза пайда а эцаш хьалкхебу аз сай дезал. Царех цхьабараш болх беш ба, вожаш — дешаш.

Массехк дош тхой балхах а аргдар аз. Конституце денга дика накъаенай тха звено коллектив. Оаха толаме кхоачашъяй пачхьалкхенга баьцадаараш дохкара плани тIаийца хинна социалистически декхараши. Парте XXV съезда решенеш вахаре кхоачаш а еш, иттлагIча пятилетке шоллагIча шера кхы а доккхагIа толамаш даха лерхI оаха.

Депутат се хиларех тарра, дукха ха йоаццеш хиннача ийсазлагIа хержача РСФСР Лакхехьарча Совета йкълагIча сессе балха тIа дакъа ловцаш хилар со. Цига со хержар РСФСР Лакхехьарча Совета кхалнаьха къахьегамеи бытеи дешашта, ноанали берали лорадара йолча массазарча комиссена юкъе. Из бехктокхаме а сийлен а декхар да. Сай низ дIакхоачар дергда аз кхалнаьха вахара хьалаш тоадара, ноанали берали лорадара гIулакха.

П. ХУСАНОВА,
«Юбилейный» совхоза баьцадаараш леладеча звенон звеньевая, РСФСР Лакхехьарча Совета депутат.

Тахан—Н. Тихонов ваь 80 шу дуз

«ЛОАМ ЛАКХАГІА МЕ ХУЛА...»

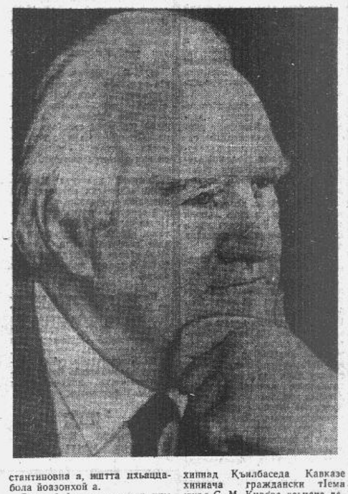

Таханарча денна дика дегІаденад гІалгІай советски литература. Дикка лакхъеннай гІалгІай советски йоазонхой говзал а. ХІаьта из гІулакх хила йиш йолаш дацар Советий Іаьдал даьннадецаре, вай мехка бакъйола ленински къамий политика котъяьннаецаре.

ХІаьта Советий Іаьдал даьначул тІехьагІа а гІалгІай советски литература сиха дегІадоаладе йиш хинна хургьяцар, цунна цу даькъе эрсий советски литература дик-дикагІа болча викалаша новкъостал даьдецаре. Вайна ма-харра кхы а дуккха къамаш санна, Советий Іаьдал даллалца шоай наьна меттала дола йоазув а литература а доацаш хиннаб нохчий а гІалгІай а. Хьалхарча замах хьакхелла дуккхача тайп-тайпарча жанраех латташ бола багахбувцам шоай хиннабале а. Советий Іаьдал даьннача хьалхарча шерашка кхувш боагІача гІалгІай йоазонхошта геттара хала дар говзамеча литературни жанраех йола произведенеш хьакхолла.. Цу хьакъехьа хьахулаш латтача гІалгІай йоазонхошта доккха новкъостал хилар уж А. С. Пушкина, М. Ю. Лермонтова, А. П. Чехова, А. М. Горьке, В. В. Маяковске, кхыбарий говзаме йоазонаш довзаш хиларах. Цул совгІа, гІалгІай советски литература сиха дегІадоаладара юкъе дикка лоархІаме дакъа дІалаьцар хьахулаш латтача вай къаман йоазонхой эрсий советски литература кертгерча викалашца доттагІал тоссадаларо, цар дилла а из деза лоархІаш леладаро.

Вайнаьха советски литература хьахилара а дегІадоаладара а юкъе доккха дакъа лаьцачарех цаІ ва Николай Семенович Тихонов. Советий Іаьдал даьначул тІехьагІа хьахиннача гІалгІай советски йоазонхой дукхьашхара произведенеш вай берригача мехка дІаяйзар цо уж говза эрсий меттала яхарца. Из вовзарца а гезаналарца а дІадоладелар гІалгІай советски йоазонхой дик-дикагІа йола произведенеш вай берригача Советски мехка дІайовзара гІулакх.

РСФСР йоазонхой учредительни съезде ше къамаьл деш Нохч-ГІалгІайчера венача нохчий йоазонхочо Мамакаев Махьмада хозахета аланзар: «Вайна ма-харра, дІаяхача замах Гомер ши-ший йоазонхо ва яхаш къийсав ворхІ шахьарча наха, иштта Кавказерча наха а ши-ший поэт лоархІ Н. С. Тихоновх».

20-чен 30-чеи шерашка, Э. Капиева белгал ма-даккхара, Дагестане санна вай республике а ихар цу хана хиннача учрежденешкара протоколаш, планаш, тайп-тайпара докладной запискаш, справочникаши путеводителаши гул а дий лоамарой вахарах «творчески произзеденеш» язъеш хинна Пасынков санна бараш а. Цунах хьахулаш хиннар кхетаде хала дац. Кхыметтел лоамарой къамий толашагІбола викалаш а цу писателий «произведенешка» дІаяхача бІаьшерашкара болаш санна сакхетама тІехьабиса, баьде, акха нах санна хулар. Цудухьа ший хана цу литературни халтурщикашта духьала доагІаш дар вьлар моттигерча интеллигенце викалаша, эрсий советски литератораша.

Ше воккха говзанч хиларга хьежжа, царех вацар Н. С. Тихонов.

Эггара хьалха Кавказе вена хиннав из 1928 шера. Цунца хиннай цун сесаг Мария Константиновна а, иштта цхьаццабола йоазонхой а.

Советий Іаьдал даларах кхы а эргаьнна Кавказ а Кавказа къамаш а довзарах дог гІоздаьнна вола поэт юха а венав Кавказе 1933 шера. Хозахета белгалдаьдац цо 1936 шера ше юха а Кавказе венача хана ткъаь ялхайтта лоаман дукъах чакхваьлар со, аьнна. ХІаьта из бахьан долаш цунна кхы а кІоаргагІа дайзар вай мехкарча наьха вахар, тоссаделар дуккхача къамий викалашца дола доттагІал.

Пятигорскера Орджоникидзе а вена, из чакхвоал граждански тІема хана Серго Орджоникидзеи С. М. Кирови мел хиннача гІалгІай юрташка отташ, цар зем боаккхаш. Ишта кхоач из Іарамхи чІоже, ЖІайрахе гІолля хевсурий мехка кхаччалца вода, Эса чІоже гІолла Мужеча а Оалкама а кхоач.

Кавказа къамий вахар а истори а довза дог эттача йоазонхочо цхьаккха а халонех ца къахкаш бу из хала никъ. Цунна дика хов шийна бокъонца дайза доацачох язде хала хургдолга, яздой а из наьха дегашка дужаргдоацилга. Из бахьан долаш ше дІа мел кхаьчача, шоаш юха мел сецача из гІерт дукхагІа довза. Иштта цунна бовза а бовз, беза а лу Серго Орджоникидзеца а С. М. Кировца а Советий Іаьдал доаккхаш партизански отрядашка дакъа лаьца бола нах. Дикка ший сапаргІата а доаккхаш ладувгІ цо вайнаьха исторически а лирически а иллешка.

Иштта къахьегарах вІаштІехьдоал Н. С. Тихонова вайнаьха цІена дог а уйла а йовза. Къаьстта цу хана дагадох цунна Къилбаседа Кавказе хиннача граждански тІемах лаьца йола произведени язъяр. ХІаьта кастта из цун дика вІаштІехьа а доал.

1936-ча шера гурахьа шийца Москвера вена кинорежиссер Л. Арштам а волаш Н. С. Тихонов дІаволалу цу шера ше язъьйча сценарех дола «Халкъий доттагІал» яха кино лакха. Ховш ма-хиллара, из кино хиннад Къилбаседа Кавказе хиннача граждански тІема юкъе С. М. Кирова лаьцача лакъа хетадаь. ХІаьта из кино даккхара Н. С. Тихонова хержа хиннай гІалгІай лоамара вІовнний юрт Аьрзи.

Н. С. Тихонова ше деча тешалга хьежача, Аьрзи баьхача нахагара хеза хиннад цунна граждански тІема ханара партизаний дагалувцамаш. Къаьстта цигарча наха дийцад поэта мишта лораеш хиннай лоамароша деникинцех шоай юрташ, мишта чІоагІделар цу хана къеча наьха интернациональни вошал. ХІаьта цу кинофильма сюжета ларде уллар а из да.

С. М. Кирова роль ловзаеш вола артист бІаргавайна гІадбахача лоамароша цІогІарч детташ хиннад: «Ура, Киров венав! Марша воагІалва хьо, Сергей!». ХІаьта ерригача ГІалгІайчера хІана бац аьнна гулбеннача цІеча партизанаша дика новкъостал дир кинорежиссера Л. Арштама паччахьо бахкийтача карателашта гІалгІай духьалбовлара сцена гойта. Граждански тІем тІа мар вийначa сесяга роль ловзаеш йолчо эрсий артисткана новкъостал деш, цун маьра дакъан тІа бокъонца белхаш бар гІалгІай истий а ХІаьта гІалгІаех цхьаккха а саго—кхалнаха а маІача наха а— тигацар кІайгвардлейций роль ловзае, цар погонаш тІаядаш йола форма тІаювха. Уж а кино доаккхаш гойта безаш боландаь, геттара халача дехарца Іалашбе бийзар. ТІаккха цхьан эпизодах царна гугаш детта болабенна гІалгІай къаьна истий цкъарчоа юхасоцабе а ца могаш виса хиннав кинорежиссер.

Из иштта хІана дар хьаттача, ала доагІа шоай хьалхарча вахара а граждански тІема а бакъдола сурташ дар гІалгІай лоамарошта юха а духьалъэттараш. Цу кинос бакъдолаш хьахьокхар мишта хилар гІалгІаех Октябра мурдаш. фу лакъа лаьцар цар Къилбаседа Кавказе Советий Іаьдал оттадара а чІоагІдара а юкъе.

Иштта къаьстта 1936 шера денз Сийлахь-боккха Даьй-мехкатІом болабаллалца хІара шера хІана вагІац аьнна Кавказе ца воагІаш Іелац Н. С. Тихонов. Геттара хоза язду цо нох лаьца ший «Шолха селаІад» яхача книжка тІа.

1936 шера волавения хиннав Н. С. Тихонов Серго Орджоникидзех йола йоккха поэма язъе а. ХІаьта а боккъонца из язъяь чакхъяккха вІаштІехьдаьннадац цун 1957 шера мара. ХІаьта из каста аря а яьлар «Звезда» яхача журнала тІа.

Из ха а зама а дагалувцаш волча поэто цу поэман ше язъяьча дешахьалхе тІа белгалдаьккхар: «Цигта безам хилар са Къилбаседа Кавказе Советски Іаьдал оттадеча халача шерашка Деникина кІайча эскарах ший низ а са а ца кходеш майра лийтача, доккха къонахчал долча гІалгІай халкъа доагІІача бесса сийдеш йола произведени язъе. ХІаьта а из сиха язъяь чакхъяккха ханахьа аьттув баланзар»

Тахан а вай чІоагІа лерхІа дезаш да Н. С. Тихонова цу поэма тІа цІенча дег тІара дукха къахьийгалга, цо цу тІа хІанз а гІалгІай йоазонхоша дукха боззийтанза болча дуккхача гІалгІай цІеча партизаний сурт-сибаташ а гІулакхаш а гучадаьхалга.

Цу хьакъехьа дага ца доxаш дисац из поэма сиха гІалгІай меттала яьккха хиннилга а. Цхьание яь ца Іеш цун къаьсткъаьста перевод яьраш ши саг вар. Царех цаІ мара тахаиалца кепатеха араяьннац. Из яьр хиннав Аушев Махьмад, хІаьта цІи хезача гІалгІай йоазонхочо Муталиев Хьаж-Бийкара яь перевод хІанз а кепатоханза я. Дикка маьхале хургдар аьнна хет из а наха дІаяйзача.

Вайна дика ховш да къаьстта Сийлахь-йоккха Октябрьски революци хилалехьа хІара къаман культура а вахар а ши-ший белгалонаш йолаш тІехьадиса хиннилга. Иштта шоай белгалонаш йолаш хиннаб гІалгІай а.

Советий Іаьдал даккхарах цар сийрдадаьнна вахар довзара а тахкара а духьа волалу Н. С. Тихонов вайнаьха багахбувцам а, хьахулаш латта советски литература а довза, хІаьта из дикагІа дегІадоаладара ма-хулла новкъостал де а. Из бахьан долаш язъю цо ший произведенеш а. Из бахьан долаш эрсий меттала а йоахаш дІайовзийт цо дуккхача наха гІалгІай йоазонхой керда произведенеш а.

«Дукхача хана денз а чІоагІа а деза сона, шо лоамаш! Фордашта а, хьунашта а, аренашта а гаьна да шуга кхача. Уж а хул дика а хоза а, хІаьта а шо дикагІа да!» — яздаьд Н. С. Тихонова.

А. С. Пушкин, М. Ю. Лермонтов, А. С. Грибоедов, А. А. Бестужев-Марлинский санна, лоамашцара безам ца бовш таханарча денга кхаьчав поэт. ХІаьта а духхьал цунна лоамаш дукха дезарах а, альпинист санна из массейттаза цар бовхьамашка кхачарах а тилла хинна Іац аьнна хеталу цуи цІи Коштан-тау яхача лоамах йоаллача цхьан лакхаленах. «Пик Тихонова» яхаш я из. Иштта ший тайпара лакхале хинна дІаэттай йоккхача советски литературана юкъе Н. С. Тихонова поэзи а.

Хозахета аьлаьдац поэта гуржех волча ший цхьан доттагІчунга: «Лоам лакхагІа ме хула гаьнагІа гуш хул цунна гонахьара хІамаш а!»

Або МАЛЬСАГОВ.

ЛАЬТТАН ГІУЛАКХ ХОВШ

Ялх шу мара даланза а низткъа мара за дага ца воагІаш а вар Хасмахьмад. ЕвлоевгІар боккхача дезала еррига йоакхо воккхагІволча Махьмадгирей ханал хьалха къаеннача наьна Насен букъ тІа йижар. Совхозе вышкапхьара гІончалла балха вахар Махьмадгири, хІаьта дукха ха ялалехьа тІехдика говзанча хинна дІаэттар из. Хьалкхийра Насе шоллагІвола воІ Ахьмад а. Тоадала даьлар гІулакхаш, къонгий белажаша хьаллаьцар мелбала болабенна боахам. Ахьмадах дика тракторист хилар, балха тІера, лаьтта дукхадезаш вар из, цудухьа дувцаш хинна хургдолаш дар цунах боахаме, сел зІамига из воллашехьа а, цун сий деш дола къамаьлаш. Бакълар аьлча, кагий шоаш болча хана Ахьмада санна трактор лелае безам болаш-м Махьмад а Хасмахьмад а хиннавар, хІаьта а шераш шортига дІаухаш санна хетар царна.

Деррига а дика дар, цхьабакъда цу ханна унзаре тІом хьайра. ТІом дІаболабеннача хьалхарча дийнахье а денз фронте вахар Ахьмад. ДІа а ваха цІа ца воагІаш висар. Дукха хьийжар къаенна Наси де доацаш тІем тІа вайцача виІа хабар кхачарга, цхьабакъда из доагІача хилаязар... ХІаьта Махьмадгире жІов зов яхаш яр. Совхоза оборудовани тоайора, бІаьстан юхье дергдолча балхашта селкаш, нохараш, кхыйола техника кийчйора. Кхы а дуккха шераш дІадахар Махьмадгире жІов стташ.

ТІем тІа фашистех латаш вийнача Ахьмада когаметта дІаэйттар цун вежарий. Махьмад а Хасмахьмад а, тракторастий курсаш чакх а яьха, дІахо лаьтта тоадеш, ялат кхедеш бар. Цхьабакъда цу ханна цхьаькха сагото тІаккхаьчар ЕвлоевгІар дезала. ЦІи яьнна совхоза рузкъа кІалхара лаккха венна ваьга велар Махьмад ше балха волчча. Ялат кхеде висар зІамагІвола Хасмахьмад. Лаьтта оахар, ялаташ дІадувра, ше кхедеча ялата лакхача хьувкъама гІадвахa вар.

Бокъонца вола ахархо а хинна дІаэттар Хасмахьмад. Дика говзал Іомаяьяр цо эрий даьдаи ардаш долеи лаьтташ карадерзадеча шерашка. Ер ялхайтталагІа шу да Хасмахьмада «Ингушский» комсий совхозе болх бу. Совхозе дика вовзаш ва из лохоча дегІара, гІийлоча юхьара, хьинар дола саг. Из вовз лаьтта леладара говзанч, дика доттагІа а дала хьехар долаш а хиларах.

Совхозе балхаш дІадоладаьши шу доаллашехьа а №1 йолча бригада звеньевойла хьожаву Хасмахьмад. Цу хана денз лакхдала доладелар Евлоев керте латтача цу йоккха йоацача механизаторий коллектива сий. Шерра-шера лакха хьувкъам кхебу звенос. Из да гІулакх тешшаме кхоачашдар, ший ханнахьеи дикеи лаьтта кийчдар, ялаташ дика дІадери царна Іунал лерттІа дари, шоай ханнахьа уж чуэцар бахьан долаш. Лаьтта «довза» Іомавеннав Хасмахьмад, ше каралаьцача гІулакхa верригa ше дІалуш волча цунна ховра, шийна даьча гІулакхах лаьтто шолхонца беркат юхалургдолга.

Дукха хьакъал делар цунна вай Даьхен столице Москве СССР халкъа боахама карагІдаьннарий выставке даьхача деноша. Цига кхаьчар цунга ший эггара хьалхара совгІат а — Бронзови медаль. Дукха ха ялалехьа цун наька тІа сийрдаьлар Ленински юбилейни медаль а.

1975 шу, цхьаккха а ца денача тайпара, йокъал йолаш дера. Хьувкъам бахьан долаш хІара денна къовсам лоаттабора Евлоев ИбраьхІама Хасмахьмада звенос. Хьувкъам мишта хур-хьогІ яхаш сахьувзадора звеньевоя — механизатораша хьацар кІезига Іо мича дахийтадер из бахьан долаш. Гидуаргий кхай тІа яьлар комбайнаш. ПланагІа 9 центнер яккха езача метте, хІара гектара тІара 11,5 центнер генарий яьккхар. Звенос ший деррига хьинар тІадахийта къахьегарах кхоачашийр задани. 160 центнера меттел 170 центнер моша доакъар а даькхар звенос цу шера. Къаьстта дика къахьийгар звенос ийслагІча пятилетке. Цхьаькха а доккха правительственни совгІат сийрдадаьлар Хасмахьмада наькха тІа. Звенорча новкъосташа дег тІара даькъала ювцар шоай звеньевойна енна «Знак Почета» яха орден.

Укх шера бІаьстан юхье «Ингушский» комсий совхоза цхьоалагІча отделене управляющелла хьожавир Хасмахьмад. Боахама кулгалхой тешар цунах, балхах из лоархІаверголга ховра царна. Керда гІулакх Іомадеш дукха хьевала везанзар Евлоева. Балхах кхетар из, нах а цунна дика бовзаш бар — 12 шера цхьана болх ма-баьбарий цар цунца. Шоай кулгалхочох бІубенна бар механизатораш а.

Цу шера а наггахьа мара ца хулача тайпара лакха хьувкъам кхебир. Мукха а кІин а хІара гектара тІара 28—29 центнер йоаккхаш ялат даькхар кхаш леладераша. Нагахьа санна отделенера деррига лаьтташ хий ца дехкаш хилар теркалдича, белггала ба а бар из лакха хьувкъам. Ялата хьувкъам районе эггара лакхагІен генарий хьувкъам совхозе эггара лакхагІен кхебир цу йоккха йоацача барт тайпача коллективо ахка йоачан йоацаш хиннадоллашехьа а.

— Къонгашта а лаьтта дукхадезар, лакха хьувкъам кхебу говзанчаш царех хилар лов сона, — вела а къежаш йоах Хасмахьмада. — Хоза тов болхлой династи, иштта хоза тов лаьтта леладерий, дунен тІа мел долча хІамал дезагІа дола ялат кхедеча наьха династи а.

Б. БОКОВ.

Наха баркал оал цунна

Шалински района йоккхагІйолча юртех цаІ йолча Курчалое наьха бІарг тІаоттаргболаш долча доккхачеи хозачеи цІагІа я книжкаш дохка тика. Укхаза хадданза нах латт — цхьабараш шоашта дукха деза художественни литература, вожаш балха эша книжкаш, словараш эца баьхке хул. ХІаьта царех хІаранечоа эшачунга хьажа, книжкаш харжа гІо де кхуваш я тика заведующи йола комсомолка Исраилова Макка.

Ший болх безаши наха тІера йолаши из хиларах хІара бетта книжкаш дохкара план тІеххоачашъю цо. Духхьал укх тІеххьарча кхаь бетта планал совгІа цхьа эзар совгІа сома маьха книжкаш дехкар юртарча тико.

Кердача книжкашца Курчалое бахача нахал совгІа тико Іалашбу йисте ялача Октябрьски, Майртуп, Бачи-Юрт, Аллерой, Центорой, Ахкинчу-Борзой яхача юрташкара колхозхой, лораш, хьехархой, дешархой, юрта боахама специалисташ. Цул совгІа из го йиш я дохка керда книжкаш а дахьаш ена кхай тІарча стане фермашка.

Цудухьа баркал хьона, Макка, оал цунна наха.

З. ХИЗРИЕВ,
тха штате воаца корр.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ СЕМИНАР

Укх деношка политинформаторий, агитаторий, лекторий, докладчикий группай кулгалхошта семинар йир парте Октябрьски райкомо.

«Парте XXV съездои КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленумои социалистически мехкашта юкъера доттагІал, вІаши дІа-юха гІулакхаш леладар дІахо чІоагІдарах» яхача темах КПСС Нохч-ГІалгІай обкома лектора В. В. Банкина, иштта «Къамаьла культурах» аьнна «Знание» яхача республикански общества лектора П. П. Попова къамаьлаш дир цига.

Лекцеш чакхъяьлча парте XXV съезда, КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленума, КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева къамаьлах. СССР Лакхехьарча Совета пхелагІча сессе документех йола методически рекомендацеш тематикеи йовзийтар царна.

Е. ЗАЙОНЧКОВСКАЯ,
КПСС Октябрьски райкома политически дешара кабинета заведующи.

ПОЛЬСКИ РЕВОЛЮЦИОНЕРИЙ СКУЛЬПТУРАШ

Белорусски скульптора Азгур Заира боккха теркам тІабохийт ший балха юкъе истореца бувзабеннача наьха скульптурни портреташ дара. Дукха ха йоацпаш цар мугІарашка дІаэттар Домбровский Ярославеи Врублевский Валереи портреташ.

Фу бахьан да белорусски скульпторо портреташ дара польски революционераш хьакъоастабар?

— Уж сай балхаш дунеи революционни болама деятелашта хетаяьча скульптурни портретий сери дІахо яхьар лоархІ аз, — йоах Азгур Заира. — Из сери аз йолайир Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци хинна дукха ха ялале. Ленин, Дзержинский, Орджоникидзе, Хо Ши Мин... ХІаьта хІанз Домбровскийи Врублевскийи. Уж турпала нах дукха ха хьалхагІа денз сона дагабоахкаш бар. Цар къонахчал дола сибаташ меттел дега йовхал а гойта гІийртав со.

Уж керда портреташ польски историхи культурахи лаьца къаьнарча белорусски ваятела хьалхара балхаш дац. ТІом хьале хьалхагІа дир цо шин сийлахь - боккхийча поэтий Пушкинеи Мицкевичеи доттагІала хетадаь портрет. Из дайра фашисташ Минске лаьттача хана.

Аркадий БРЖОЗОВСКИЙ, (АПН).

ВАЙ ЗАМАНХО

ГОРСОВЕТА ДЕПУТАТ

Моттигерча Советашка хоржамаш дара кампани дІайолалуш латтар. ИттлагІча гІишлон-монтажни управлене коллективо а лаьрхІар къахьегамхой депутатий Грозненски горсовете ший викал вахийта. Тайп-тайпара яр уйлаш, кандидатураш а дукха яр. Юххера а монтажника Горбаков Султана кандидатура чІоагІийир коллектива собране. Иштта горсовета депутаталла харжа кандидатала оттавир Султан.

Из дар еррига лоронаш оарцагІъяьха ийслагІа пятилетка толамца чакхъяккхара чІоагІа хьинар айдаь СМУ коллектива къахьегаш, хІара бригадо, участко дечох хинна ца Іеш хІара гІишлонхочо дечох а тийша цун толамаш долча хана. Цу хана къаьстта хоалуш дар монтажникий бригадо еррига коллектива толамашта юкъе хьош дола дакъа...

Цкъа кердача цІеношта ларда элла а яьнна, рельсаш яхка кран а дІаоттаяь, укх сахьате яхар мо, хьалхагІе оттаяьча графикагІа монтажни балхаш дІадоладе кийчъеннаяр бригада. Монтажникашта чІоагІа бехктокхаме ха я из, цудухьа кІезиг-дукха дог деттадора цар, хІана аьлча лоаццача хана хьалде дезаш дар 75 квартира йола цІа. Цхьан бетта аьшкабетона йоккхийча панелех из хьалдегІа даккхар дар хьалхашка лаьтта декхар. Из кхоачашде дезараш бригадацара монтажникаши сварщикаши бар.

Йиллача ханах лаьца хІаране ше-ший уйла яр: дукхагІбараша лерхІар хьалхагІа йистебовла. Массанега ла а дийгІа царна дагадар хайначул тІехьагІа бригадира хаьдда аьлар:

— Новкъостий, шуца цхьана аз а яьй уйла. Сона а хет йиллача ханал пхи ди хьалха хІаьта а вай йистедаргда аьнна, вай торонаш дика йовз сона, вайх хІаранега а массанега цхьана а фу дулургда а дика хов.

Республика заслуженни гІишлонхо Цечоев Іаддал-Хьамид керте латтача бригада членаша дакъа а лоацаш хьалдаь цІенош кІезига дац Грозне — города Къилбаседа-Малхбоален оагІорахьа тІеххьарча иттех шера хьахиннача микрорайонашка а города юкъе а. Дика Іомаяьй монтажника говзал бригадацарча къонача болхлоша.

Цхьан сменагІа 45 элемент дІаоттае езаш ва монтажник. Из я цун норма. Бакъда бригаде хІанз а дицдаланза да цкъа монтажника Котиков Бек-Хана цхьан сменагІа 94 элемент дІаоттаяр. БІарчча ши подъезд хул из, вешта аьлча, 6—8 квартира. Цудухьа ший новкъостех тешам бенна вар бригадир.

Къамаьл чакхдаьлча лерг дилла ладувгІаш лаьттача монтажника Горбаков Султана деша толама а доацаш аьлар:

— Вайга дувцар 25 ди да, бакъда из ха цхьа-ши ди кІезигье-м вайна а могаргда.

Бригада членаша дика кхетадора, массанена дукха везаш волча, бІарччача управлене комсомольски организаце секретара заместителя яхар.

Массаза а санна иштта деша хоадам бир бригада коллективо. Цу къамаьла дег тІара раьза вар бригадир а. Цунна ховра ший новкъостий дош чІоагІа долга, шоаш дергдоацар дувцара уж тІера боацилга.

Шо-шоай моттигашка дІанийсбелар болхлой. Болх дІаболабир цар масса хана санна цхьоагІо йолаш, вІаши барта болаш

Цу деношка гІишлон площадке эггара дукхагІа хозаш хинна дешаш дар: «Вира!» «Майна!» «ДІанийсъе!» «ДІачІоагІъе!». Кхыдола сов къамаьлаш деш ха йоаяцар болхлоша.

23-ча дийнахьа цІенош хьалдегІа даьлар: шоаш денна дош кхоачашдир къонача гІишлошъераша.

Из мисел йолча хана хьалдаь даьккхар 75 квартира йола цхьаькха цІа а.

...Султан монтажник мара вац, разряд а йиьлагІа мара яц, бакъда цунца къамаьл деча хана хеталу из гІишлошъяра гІулакх ма-дарра дайза ваьнна, йоккха опыт йола болхло волаш санна.

— Мишта хет хьона оашоаш хьалду цІенош архитектуран эстетикан оагІонгахьара? — хьаьттача цкъарчоа лоацца аьлар цо:

— Во хетац.

ТІаккха тІатехар:

— МоллагІа а хІама дикагІа да оалаш хилча вогІа дар а довзаш хила деза. 10—15 шу хьалха Грозне хьалдеш хиннача шозза, диазза вІаштІара даьча цІеношка хьежача тха пхезза вІаштІара даьраш хоза а дики а да.

Сел бакъдий-хьогІ из, ала безам болаш со бІарахьежача, сона дага хиннар кхетадича санна цо аьлар:

— Бакъда, вай хана дикагІа дарех дац уж. Кхыча городашка ворхІазза, ийсазза, шийттаза вІаштІара даь доккхий цІенош хьалде болабенна дукха ха я, хІаьта вай хІанз, ма-дарра аьлча, уж хьалде дІадолалуш мара латтац. Хоза деций Ленина улицагІа хьалдеш латта ийсазза вІаштІара даьраш? Цу тайпара да дІахо йодача хана вай городе хьалде деза цІеноц. Цхьаккха хІаманца мах баь варгвоацача лаьттан а кхом бац вай, хІаьта цкъан метте доккха цІеноц хьалдеш хилча техниках пайда а дикагІа эца йиш я, болх сихагІа дІа а бода. Из деррига дІадаьлча, масса хана цхьан тайпара беш бола болх кІорда а ма-бой. Тха а безам ба кердадар, халагІа дале а, хозагІа дар карадерзаде.

ОЧЕРК

Са мел доалла саг ма-вий хозачунца безам болаш. ЦІенагІа а дикагІа а хила еза оаха ю монтаж. Из дукхагІча даькъе проектех тийша да. Долла хІама вІаштІехьдаьккха искусства произведенеш санна хила йиш яр тахан хьалдеш дола цІеноц.

...Юкъера школа чакхйоаккхаш тІеххьарча шин шера сайрийнарча школа 10-чеи 11-чеи классашка дешаш волаш гІишлон организаце балха эттар из.

Цхьан дийнахьа Іурра денз чу ца воагІаш а лийна саррахьа чукхаьчар Султан. Нанас Іайшета хаьттар:

— КІаьнк, сарралца го боахаш лелаш кІаьдлаций хьо?

— Сел чІоагІа кІаьд а веннавац, — аьлар цо, — го боахаш лийнавеце а.

— Мича хиннав хьо? — духтІаяла лайра нанна.

— Болх беш хиннав-кх.

КІалгІолла велакІежар из: со балха гІоргвац моттар хьона, нана. ала гІерташ санна. Іайшета-м башха тамаш а янзар цунах. Балха ваха вале дика да-кх, дезала новкъостал дерг хинна хилара белгало я-кх из а, аьнна хийттар нанна. Фу болх беш ва, аьнна воІага хаьтта-м хаьттар цо. Юха деннача жопа раьза йолаш корта а оагабир:

— Нийса гІулакх да карадаьцар, дукхача наха баркал оалаш саг ва гІишлошъер, дуккхача наьха дог хьоасташ, царна товр деш вар а ва из, — аьлар Султана дІа а хозаш.

Цул тІехьагІа дукха ха ялалехьа Советски Эскаре гІулакх де вахар Султан.

Эскаре гІулакх деш яьккхача ханах а пайда баьлар: шин шера танкови часте — беташ бац. ЧІоагІделар ленал, ший хьинарах, низах бІубелар. Бакъда гаргарча нахага сатувсар. Письмош-м хан-ханнахьа ухийтар Султана. Цунна ховра нанас Іайшета ше дага ца вохаш цІаккха пхьер а марта а дуаргдоацилга — иштта я нана мел йолча наьна оамал.

Эскарера гІулакх чакх а даьнна цІавеначул тІехьагІа Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене чу а йоагІаш хІаьтта вІашагІъеллача иттлагІча специализированни гІишлон-монтажни управлене шоллагІча разряда монтажникалла балха эттар Султан, хІаьта дукха хана денз шийна дагадаьлла цхьаькха гІулакх а чакхдаьккхар — Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета исторически факультета студент-заочник хилар цунах.

ГІулакхаш, оамалаш хоза йола Султан коллективе сиха везавелар, общественни балха юкъе эзар, комсомола комитета членалла а секретара заместителалла а хержар.Производстве беча балха, дешара ІотІакхийтар общественни болх, хІаьта Султана оамал яц моллагІа дале а шийна тІадилла гІулакх тесса леладеш.

— Сай болх а дукха безар сона, дешара тІехьависа а йиш яцар, раьза вар со комсомольски балха се юкъе эза а, бакъда цу доллача гІулакхашта ха тоъацар, — яхаш дага лувц цо уж ханаш. — ТІехьагІа, бокхагІболча новкъостаща хьехар а даь мукъа ха дешара а общественни балха а дІанийсйина аттагІа хилар сона.

...Чахкхьялар хоржамашта хьалхара хоржархой собрани. Цига дийцар цун балхах, гІулакхех, цунца болх беча новкъостех. Хайра хІама а хаттанзар цунга. Шийна жоп дала моттаргдоаца хІама шийга хаттар кхераш вар из. Бакъда, кандидата наказаш луча хана автобус сецачара моттигаш тоаяра а микрорайоне керда детсад хьалъяра а новкъостал дар дийхар цунгара. Цхьа ха яьлча, ше депутаталла хержачул тІехьагІа, харжархоша шийгара дийхача тайпара из новкъостал да а дир цо. ХІанз автобус сеца моттигаш а тоаяь, болх беш я детсад а.

Цунца чакхдоалаш дац горсовета депутата дехкараш. Из дика кхетаду Султана.

Цхьа городерча цхьан улицагІа хий дилла турба иккха а иккха кІеж етташ латташ бІаргаяйра цунна. Массехк дийнахьа хий Іоухаш гобаьккха Іам эттабар. Цхьа а шозза а, яхар мо, турба тоае аьнна водоканалтрестера хьабийха нах цхьаьна бахьанаш а доахаш дІаихалга хайча из гІулакх кара долчоа тетта тІа а ваха гІулакх дІа а дийца, бахача наха эшача оарцагІбоала а новкъостал де а дехкарийла болча наха шоай болх иштта тесса лелабар ниса доацилга дІахойташ, бехк боаккхаш Султана къамаьл дича башха укхо дувцачунга ла ца дугІаш, «Іа хьехар деча кхаьча вац со, кІаьнк» яхаш кІалхарвар вагІаш санна шийна хийтачул тІехьагІа тІатехадар Султана:

— Цу гІулакха се а бехктохкаме лоархІаш венав со укхаза, городской Совета депутат се хиларах, хІаьта шуга дехар де а венавац гІулакхагара хьажанза шо дардоацилга дІахайта а бехке вар бехке оэнйта а венав.

Ишта а вешта а цу дийнахье а хий тоадаьдар.

— Хала бий депутата болх? — хетт аз.

— МоллагІа дале а наха шийна тІаднлла гІулакх шийх беннача тешамах доккхал а деш саго кхоачашде дезаш санна хет сона, — йоах Султана, — хІаьта Совета депутат — из дукхача наха хержа саг ва, цудухьа цун болх чоалхане ба, хІара денна беш хилча а бахь а баргбоацаш. Са округа хархархоша денна, дІаяздаь хинна наказаш кхоачашдаьд, сай аргІагІа депутатски группе дежурстве а ух со, аз дакъа а лоацаш Заводской района медицински учреждени балхага хьежачул тІехьагІа кийчьяь материал городской Совета сессе йийцай, хІаьта иштта кхыдола гІулакхаш а кхоачашдаьд — из деррига а хайра хІама дац депутато бе боагІача балхага хьежача.

Ше даьчох цІаккха доккхал ца дар а Султана дикагІа йола оамал я. Бакъдар аьлча, халкъа дружинник волаш дежурстве аха а, следственни отдела линегІа вола штате воаца милице сотрудник хиларах рейдашка дакъа лаца а, постройкома член волаш культмассови сектор лелае я дукха ха эш.

...Сабелгало йоалламе а гІетте, кога татах нана сомаялар кхераш, кийча дар кхаьлле араяоал из. Коара ара а яьккхе цо лотаеча мотоцикла тата хезача мара хац Іайшета Султан балха вахалга. Боад къовлабелча мара чукхачац, хІаьта общественни гІулакхашта хьевелча — кхы а тІехьагІа.

ЦІагІа чукхьачача хІама даал юкъ, мара ца йоаккхаш учебникаш бе дехке дешара тІаверз.

— СалоІаш цхьаккха ха йий хьа, ва кІаьнк? — хоат цкъаза нанас.

— Мама, хІанз салаІа мукъа вац со, университет чакхъяьккха ваьлча...

— Из маца хургда? —

— Кастта, мама, кастта — ши шу кхы даьлча, кхоалагІча курсе мара мичав со...

Деррига деношкхьатарра долаш санна хеталу: болх, из чакхбаьлча цІагІа, тІаккха дешар — иштта хул хІара денна. ХьатІакхоач салоІа ди, из а за гІулакхех диза. Деноц лархІа кховавац Султан. Бакъдар аьлча, уж-м лархІа а эшац, дикача гІулакхех селла диза хилча. ХалагІа да зехьа ха йоагоча, тІехьа юташ цхьаккха лер а йоацаш. лаьсса деноц лерхІа-чоа.

С.-Г. КОТИЕВ.

Цитрусови сом чуэца болабаьб ГуржегІа. Цитрусоводаша тІайийцача доккхагІдолча декхараш тІа дІаяздаь да — 120 эзар тонн цитрусови сом пачхьалкхенга бохка аьнна — хьалхагІа лаьрхІа хинначул 20 эзар тонн дукхагІа.

Боккха хьувкъам кхебаьб Абхазерча Гагрски Кохорски цитрусови совхозашка.

СУРТА ТІА: Гагрски совхозе мандаринаш чуэцача. Хьалхарча плане — цитрусовод Шубина Анна. Цо кхоачашъю 1,5 — 2 сменни норма.

А. САЛКОВА сурт,
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

СССР—Румыни: цхьана леладеча гIулакхий шера наькъаш

Бухаресте КПСС ЦК Генеральни секретара Леонид Ильич Брежневнен РКП Генеральния секретара, СРР Президента Николае Чаушескунен юкъе хиннача переговорашка керттерча темех цаI а хинна дIадаьтта цхьана леладу советско-румынски экономически гIулакхаш белгалдоал социалистически паччахьалкхенашта юкъерча юкъмоттига керда тайпа оагIош цар дIахо дегIайоалаеш хиларца.

«Социализма мехкашта юкъе къахьегам бекъилга эргадоахаш тоа а, деш, — аьлар Л. И. Брежнева ше Бухаресте къамаьл деш, — шерра рынкаш яхка йиш я вайга вежарашха йолча хIара паччахьалкхен къаман промышленноста. ХIаьта цунах Iалаьмате боккха пайда баргба — дегIаахара темпаш сихагIа лаккхъергья, къахьегамхой хьал-торо тоаергья».

Укх деношка дуккхача румынски специалисташца къамаьл дир аз. Царна хетачох, Советски Союзаца цхьана леладеча гIулакхаша новкъостал дайд:

— Румыне социалистически строй хьаяра;

— из экономически тIехьайнсар дIададккхара;

— цун шиӣ доалахьара беладла база шеръяра;

— мехка экспортни торонаш дикка дукхагIа хилийтара (дукха ха йоацаш а тIехьа къыметтел маьхий а арахьара тIакхухьаш хиннача Румыне таккан доазол дехьа йохка ше дIакхухьийт чоалхане электронни машинаш, станокаш, форда кемаш).

СССР-о шерра технически новкъостал я деш Румыне хьаяь промышленни предприятеш бIаьнниел тIехъяьннай. Деш дола къамаьл румынски экономика бIарзагIа долча доакъоех — металлургех, энергетиках, машиностроенех, химически промышленностах — да.

Цхьана леладеча советско-румынски гIулаккех хьахиннача йоккхагIйолча объекташта юкъе цIи яккха мегаргйолаш я Румыне эгтара хьалхара искусственни каучука завод, эгтара хьалхара ферросплавий завод. Галацерчеи Тырговиштерчеи металлургически гиганташкара керда мощносташ. Барт вIашт Iехьбаьннаб СССР-о технически новкъостал а деш мехка эгтара хьалхара атомни электростанци хьалъяра хьакъехья.

Петре Буияс, искусственни каучука завод чуйоагIача мехкдаьтта химически комплекса директора, аьлар: «Цу тайпара предприятеш, ма-дарра аьлча, Советски Союзе мара кхы цхьаннахьа а яц. Цун низо тхога йиш хулийт мехка мел эш каучук арахеца а безача маьха йола натуральни каучук арахьара тIакхахьа ца езаш Iе а. Продукце цхьа дакъа доазол дехьа гIоргда, эгтара хьалха социалистически мехкашка.»

Шин мехка юкъера торговли нийсача боарамагIа дегIаух. Масала, карарча пятилетке (1976 — 1980 шш). товарооборота объем хьалхагIа дIадахача пхе шераца нийсйича 70 процент лакх а енна нйс миллиард сомага кхоачаргья.

СРР халкъа боахама боккхача лоархIаме я Советски Союзера Iалаьмате дукха лоаттаю бедал — аьшка руда, кокс, ферросплаваш, боамби, хIаьта иштта станокаш, экскавтораш, горно-шахтни оборудовани.

Советски Союз Румыне керттера арахьара торгови партнер. Йоккхеи тешамеи рынок я массе тайпара румынски товараш дохкара. СССР-а довгIача даькъа кхоач экспорте кхухьийтача мебелахи кийчача барзкъехи ах. трикотажеи тела та кога гIирсеи экспортах кхоалагIа дакъа. машинийн оборудованеи экспортах диъладгIа дакъа гаргга.

ХIанз советско-румынски товарообмена структуре лоархIаме хувцамаш хулаш хилар а долу.

Укх шера СССР-ои Румынеи кулгаш яздаьд трактораши юртбоахама машинаши хьаеча специализаци кооперировании яра хьакъехья. Румынски предприятеш теплицашка болх бара чархаш тIара трактораш, универсальни сеялкаш, хьажкIаш тIара лордаш Iойоаха машинаш арахецаш хургья. Советски заводаша шоай никзаш тIадерзадергда ялаташ чуэца комбайнаши корнеплодаш чуэца шоаш дела машинаши, кхыяраш хьаяра.

Цхьана леладеча гIулакхий из форма иштта юкъейоалаю тахан станокаш, машинкаькъа вагонаш, фордаш тIа гIоллеи долхача хиш тIа гIоллеи лела кемаш, химически продукташ хьаяра а.

В. САМОШКИН,
АПН соб. корр.

ЦХЬАТАРРА БОКЪОНАШ ЯРИЙ СОВЕТ

ХIанзарча дунен структуре тIа-тIа доккхагIа дакъа лоац дунен халкъашта юкъерча экономически отношеней проблемаша. Цуина тешал ду ВIашагIкхийттача Къамий Организаце Генеральни Ассамблея хIанзарча XXXI сессе шиӣ балха тIа цар еча терконо а цун официальни документ а лаьрхIа дIайоаржаьяьча «Дунен халкъашта юкъера экономически отношенеш эргаяхара хьакъехьа» Советски правительства яьча Заявлене а.

Бокъонца демократически вIаши гIойле йолчеи принципий, цхьатаррарча бокъонийн вIаши новкъостал дарен принципий ларда тIа лелаю уж отношенеш социалистически мехкаша — ВIаши Экономически новкъостал дара Совета членаша. Паччахьалкхенашта юкъерча экономически бувзамий из тайпа вай замалахьа юкъмоттигерча проблемаех цаI цIенача наькъана къоастаеш хилар хьахьоккхаш дола масал да. ХIаьта из никъ мел беркате ба ховргла кхыметтел Совет хьахиннача укх хьалхарча 25 шера итогех а. Цу юкъа цунна юкъе дакъа лоацача мехкий ерригa промышленни производство 12-зза хIана хиннаяц аьнна дукхагIа хиннай, хIаьта къаман доход—бархIазза хIана хиннаяц аьнна. Кхетадеш да, из — социализм хьалъярах, планагIа боахам лелабеча хьалашка чура кхоачамаш кхетаме оарцагIдахарах хьахинна хIама долга. Цунца цхьана экономически хьоккхамаш иштта лаккхде вIаштIехьдаргдацар цхьана леладу гIулакхаш хаддянзеи массе оагIорахьареи шердаьдецаре.

Тахапарча цун этапа лард а хинна дIаэттай 1971 шера тIайнца, СЭВ членаш долча мехкаша цхьана леладу гIулакхаш кIоаргдареи эргадоахаш тоадареи, социалистически экономически интеграци дегIайоалаяра Комплексни программа.

Шоаш цхьана леладеча гIулакхашта ларде юкъара демократически принципаш а яхкаь, цу мехкаша бизза пайда эца лаьрхIад производства средстваш юкъара ерзаяра, саго сага еш йола эксплуатаци дIаяккхара, къахьега нах мехка дай а баь дIаоттабара ларда тIа латтача социалистически строя луш йолча торонех. Паччахьалкхенашта юкъерча кердача отношенешта ларде яхкаьй цар болхлой класса интернациональни уйлаши коммунистически болама интернационалистически тенденции.

Долче, СЭВ-а мехкашта юкъерча отношеней лард социалистически интернационализм я. Цо биззагIа, хьаьдагIа чулоацам лу цар отношенешта ларде ядача принципашта, хIаьта иштта царна юкъе хьу моллагIча кхыча строе йовзаш йоаца новкъосташха вIаши тIо лара принцип. Цул совгIа, партнерий низо, цар толамаша шийна кхы тIа а торонаш лургйолга хов СЭВ-в моллагIча мехка.

Экономически боарамаш тIа-тIа дукхагIа вIаши гаргакхувлар цхьана леладеча гIулакхаша керттера лерхIарех цаI лоархI СЭВ-а устава тIа.

СЭВ опыто хьахьокх, цу тайпара декхар практике кхоачашде дунен халкъашта юкъерча цхьанна а кхыча организаце низ кхоачаргбоацалга. Масала, Европейски экономически сообществах лаьца аьлча, из хьалхагIа а сашa ше къаьстта, йизза бокъонаш йола членаш дIаьхий мехкаш мара доаца клуб йолаш юс.

Экономика дегIаяра гIулакха хIанзчул тIехьагIа шоай партнерашта тIехьакхе дезача социалистически мехкий экономика дегIайоалаяра темпаш сихагIа лел СЭВ хьахинна хьайоагIача ерригача юкъагIа.

СЭВ-а мехкашта юкъерча отношеней маIан хьахьокх решенеш тIаийяра содружестве оттаьча способо а. Шиӣ экономически потенциал е боарам мьчча бесса бале а, хIара деша цхьа голос я хIара мехка. Иштта ала доагIа из вложеней боарамаша «Цхьан паччахьалкхен — цхьа голос» яхача принципа влияни еш йоаца экономически цхьана гIулакхаш леладара Дунен халкъашта юкъера банки Дунен халкъашта юкъера инвестиционни банки санна йолча учреждененх а.

ДукхагIа юкъара нийслуш долча, цхьана дакъа лоацача дерригача мехкашта хьашт долаш долча дешаех лаьца решенеш массава раьза а волаш мара тIаэца йиш яц СЭВ-е а хIаьта иштта социалистически мехкий хьаьллача проблемашка хьожача экономически организацешка а. ХIаране шо-шоай дешаш къестадеча хана уж дувцача дакъа лаца ловча мехкий позицеш цхьатара хиланза ягьяц. Цхьатаррарча бокъонегIа цхьана леладеча гIулакхий маIанга диллача, тIаэцача решене бокъо яц дешаца гIулакх доацача мехкагара цхьаккха хIама хьадеха. Цунца цхьана СЭВ-а член болча моллагIча мехкага йиш я, пагахь санна шийна бакъахьа хете, хьалхагIа тIайицца инициативина тIехьа гIа юкъьеба.

Цу тайппара, юкъара маIан долаш йола, масала, цхьана перспективни планировани яр е экономически дегIаахара боарамаш цхьатарра хургдолаш нийсдан цхьана йола проблемаш къоастадеча хана и принципаш рапе дешаш къоастадойла хана а лерргаIа кхоачашъю дунен халкъашта юкъе цхьатаррарча бокъонегIа цхьана гIулакхаш леладара принцип.

Социалистически паччахьалкхенаша хьадеча дунен халкъашта юкъерча экономически отношеней кердача тайпо никъ хьабелл кхычарна я.

Анджей ВАСИЛКОВСКИЙ,
юридически Iилмай доктор, профессор, «Трибуна люду» яхача газета комментатор.
(АПН).

Варшава.

СССР—АНГОЛА ЯХА ОБЩЕСТВО

11 ноябре, Ангола шиӣ лоIаме хилар дIаккхайкадаь шу даьннача дийнахьа, «СССР — Ангола» яха общество вIашагIъеллар Советски Союзе. Московски доазол дехьарча мехкий халкъашца леладеча доттагIала ЦIагIа хиннача учредительни конференце кердача общественни организаце президенталла хержар РСФСР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель, СССР Лакхехьарча Совета депутат В. А. Воротников.

АПН корреспондентаца Мирный Виталеца къамаьл деш Воротников Виталий Андреевича аьлар:

— «СССР — Ангола» яха общество вIашагIйоллар — советски наьха дуккхача шерашка шиӣ кортамукъале яккха гIерташ турпале латаш хьаленача ангольски халкъаца бокха безам хилар да.

Ангола шиӣ лоIаме хилар дIаккхайкадаьчул тIехьагIа доазол дехьарча мехкашца культурни бувзамаши доттагIали леладара йолча советски обществай Союзе Москва, Ленинграда, кхыча городий предприятей коллективашкара, Закавказьяи Средни Азеи республикашкара, колхозашкара, Iилман учреждененшкара, дешара завеленешкара, профсоюзни, кхалнаьха, кагирхой, спортивни организацешкара, Iилман культурай гIорбаьннача деятелашкара Анголацара доттагIала общество вIашагIъоллар дехаш дуккха предложенеш ера. 11 ноябре Москве Ангола шиӣ лоIаме хилар дIаккхайкадаь шу далара хетаь торжественни собрани йолча хана хилар общества учредительни конференци а. Общество вIашагIъеллача дийнахьа кердача организаце исполнительни комитете хержар гIорбаьнна паччахьалкхени общественни деятелаш, къахьегаме хьалхалаттараш, цIи хеза Iилмахой, журналисташ.

Белгалдаккха доагIа, вай халкъашта юкъе ангольцаша кортамукъале яккхара къовсам лоаттабеча хана деиз йолаш я доттагIала традицеш. Азеи Африкаи мехкий солидарноста Советски комитета, советски кхалнаьха Комитета, иштта кхыча общественни организацей дукхх: шераш хьалха деиз Ангола кортамукъале йоаккхаш къовсам лоаттабьчарца бувзамаш хиннад.

Вайна ма-харра, вай мехкашта юкъе чIоагIа паччахьалкхен бувзамаш а да. НРА кулгалхой СССР-е баьхка болаш, масала, СССР-ен НРА-и доттагIали цхьана гIулакхаши леладара Договораи КПСС-ен МПЛА-ен цхьана гIулакхаш леладара Соглашенеи кулгаш яздаьд.

«СССР — Ангола» яха общество вIашагIйолларо хьахьокх советскии ангольскии халкъашта юкъе бувзамаш чIоагIдара керда этап йолаеннлга. Общества шиӣ керттера декхар лерхI дIахо а ма-могга советскии ангольскии халкъашта юкъера бувзамаш а цхьана леладу гIулакхаш а дегIадоаладар, духовни рузкъа вIаши дIа-юха телар, мехкий истори, культура, искусство йовзаш хилар.

(АПН).

Деррига-къахьегамхошка САЛАIИЙТАРА

«Грознефтеоргсинтез» объединенена чуйоагIача мехкдаьтта чакхдоахача, химически, кхыча предприятей болхлошка балхара мукъа болча деношка салаIийтара дика кийчъя профилактори я Грозне. Цкъа лоIача хана бIаь саго салоI цига. Цига да салоIаш бараштa мел эша хьалаш. Царна деша керда журналаш газеташ да, хьажа телевизораш я, ловза шашкаш, шахматаш, домино йолаш я. ХIара шера эзараш болча болхлоша салоI цу профилакторе.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ЗАКОНАГIА IАЛАШЪЯЬ КЪОАНАЛ

Цу цIеношка дIачуваьлча аптека дагайох, цига цIена а къаьстта дика цхьалхало а хиларца. Цхьа белгалбьинна цIихезача наха кийчъяьй ер моттиг аьнна хеталу. Цхьаккха цIа а коридор а яц цига миIмиIинге тайп - тайпара зизаш доацаш. ШоллагIча этаже хьал тIа ма - ваьллинге пенаца, кораштe кIал зизай бIарчча аллея я. Цига да фикусаш, пальмаш, розаш, кактусаш, кхьдараш.

ХIара палате я зизай миIинг. ХIаьта палате ши-кхо саг мара вац вахаш. ЦIен доккха ков массе тайпара гаьнаш, кIотаргаш, зизаш дегIа хоза тоадаьд. Из деррига хьахиннад итт шу хьалха аьхм хьежача малхо еррига буц йокъа а йийя, берзана лаьттача Грозне Катаямерча дукъ тIа. ХIаьта хьалдир цига хIанз дола къабеннача наьхеи инвалидийи ЦIа-интернат.

— Дукха къахьега дийзар тха, — йоах цун директора Халюткина Инна Петровнас, — ер ЦIа а цун ков а иштта тоадаь дIаоттадара. Хьажа саг воацаш кIалбисача боккхийча нахаи инвалидаштеи сагота ца хилийтара мел эшар да укхаза. Шоай палаташкара арабаьлча, диванаш тIа Iохайша багIа укх шин этаже хIаране тIа доккха ши цIа да, телевизораш а латташ, хоза зизаш а долаш. ХIаьта кIирагIа шозза кино хьокх оаха кхо бIаь саг Iохайна вагIа моттигаш йолча актови зале.

Цхьаболча боккхийча наьхеи инвалидийи чIоагIа безам хул книжкаш, журналаш, газеташ деша. Царна 2,5 эзар книжка дола библиотека я, йоккха читальни зал а йолаш. Цу чу да керда газеташ, журналаш.

Массанахьа хьежа чакхдаьнначул тIехьагIа, Инна Петровнаца столови долх тхо. Цхьа моллагIа йолча ресторана а хургьяц цун яр санна хоза тоаяь зал. Истолашта юкъе а пенашца а зизаш чудола кхабилгаш латт. ХIаьта кухни вай ханарча эгтара дикагIа йолча электрически холодильнии оборудованеца кийчъяь я.

Из ЦIа хьадийллача хана денз цига йоккхагIа йола повар йолаш болх беча Смирнова Татьяна Ивановнас аьлар:

— Дийнахьа диазза хIама дуийт оаха боккхийча нахагеи инвалидашкеи. ХIаьта из лу оаха лоро оттаьчча диетагIа. Бераштa санна гIулакх ду царна кухне болхлоша.

Боккхийча нахагеи инвалидашкеи хьожаш санитаркаш, медсестраш, терапевт, цергий лор ва. Столове баха ца могараштa, уж болча палате дIакхуьь даа хIама.

Цу ЦIагIа бахаш болчарех цхьабараш кIезиг-дукха болх булургболаш ба. Уж къехкац шоашта дулургдолчох. Цар шоай коа хьалкхеяьй сомий а комсий а бешамаш. Ахкана яа комсаши бIарччача шера баа Iажаш, кхораш, кхыбола сом боал царна шоай бешара.

Цул совгIа цу ЦIагIа я дарбана йола мастерской а. Цига цар кийчъю тайп-тайпара этикеткаш, каьхата тIормилгаш, цхьайола тийга хIамаш а.

Цхьа хIама тегаш ягIа дукха ха яха йоккха саг. Из я Головко Лариса Степановна.

— Геттара дика я тхона, укхаза, — йоах цо. — Къона къаяллалца къахьегаш хиннай со. Болх булучара яьлча доккха пенси хьожадир паччахьалкхено. Иштта пенси хьожадир са мара Исаченко Георгий Демьяновича а. ДукхагIа къаме лу халагIа дар цIагIа хIама кийчде, цIагIа хьажа, барзкъаш - хIамаш йитта. ТIаккха уйла а яь даьхкад тхо укхаза Дика хьож тхога. Дагадохийтац тхона хьажа йоIвоI воацаш дисар. Къаьстта цIа деннад тхона шиннена. Иштта я вай советски зама, вай Советски Конституце сага енна бокъо, партеи правительстваи советски наха еш йола йоакхо.

Иштта дувц тIема а къахьегама а ветеран волча Зайцев Александр Ивановича, къахьегама ветеранаша Шамловская Валентина Павловнас, Лукъянова Ольга Федоровнас, Куст Любовь Николаевнас, кхычар.

— Палаташкара аьэ ца боалуча нахага геттара дика хьож тха санитаркаш Рамзаева Яха, Мурадова Зина, Юнусова Тамара, — йоах Инна Петровнас. — Шоай йоI санна дукха еза боккхийча наха церех хIараяр.

ХIаьта кIезиг . дукха лелалурашка цар унахцIено хьалпоаттаяра дарбан физкультура яйт йоккхагIа йолча медсестрас Гладких Нина Михайловнас.

Ю. ЮСУПОВ.

Сакъердаме дах бераш

БЕРИЙ БЕШАРА РЕПОРТАЖ

Болх беча даьй-ноаной берий чIоагIа йоакхо ю вай паччахьалкхено. Царна лаьрхIа хьалъяь а, хьалъеш латташ а дукха берий яслеш, берий бешамаш я. Я уж Назрановски районе а. Дукха ха йоацаш со хилар «Электроинструмент» завода берий беша.

Доккхийча сийрдача цIеношка укхаза я ялх группа —деррига а 160 бер. БIарччача дийнахьа бераш цхьацадола сакъердаме хIамаш деш хургдолаш, ловзарашка гIолла кердадар довзаш хургдолаш вIаштIехьдаьккхад укхаза деррига а.

Со берий беша венача хана хIаьтта хIама а диаь ловзаш долххар уж. Воспитательница йолча Кодзоева Мовлатхана дувц:

—ДоккхагIдолча берий группаца болх беш я со. — Деррига а 30 бер да са группе, пхиялх шу даьнна кIаьнкаши йиIигаши. Бераш во хила йиш йоацилга вайна ховш ма-дий. Иштта са деррига бераш а дика бераш да. Цо, цар даьштаноаношта санна , тхона а дега тоам бу. Хьаэцаргья вай, масала, Богатырева Макка. ЯлхаагIа шу мара дац цун, хIаьта а ткъаьннега кхаччалца хIама дагарде хов, хоза сурташ дехк. Кхыдолча берашца дика товш, нахаца хьайна, тIера йиIиг я из. Бераштa даа хIама йистолаш тIа Iоттадеча новкъостал де шийна оаха пурам делча чIоагIа гIадъяхе, бIарахьежача хьо везалургволаш, цIенхаштта юхь а йиӣ, дIахьовз Макка.

Е хьаэцаргва вай цу йиIига ханнара вола Гайтов Руслан. ХIаман хьисап деш кIаьнк ва из, пластилинах тайп-тайпара хIамаш хьаяр дукха дезаш ва. Самолеташца безам болаш ва Цицкиев Зелимхан. Хетаргахьа, цунна ца йовзаш цхьаккха самолет хургьяц, тоцпарах моллагIча а марках йолча самолета модель ше хьаю цо.

ЗIамагIдолча берий группана болх беш я Точиева Лида. Цун группе а 30 бер да. МоллагIвар а чIоагIа сакъердалуш хьежаргва цу берий ловзарашка. Цхьабакъда белгалдаккха доагIа, берий ловзараш алхха ха дIаяххитара а доацаш, царна хIама довзаргдолаш вIаштIехьдаьха долга.

Вай лакхе ма-аллара, цу берий беша ухараш «Электроинструмент» завода болхлой бераш да. Цудухьа бераша кхетадергдолча тайпара царна дувц шоай дайн ноанойн балхах. ХIаьта йоккхагIча группашкара бераш школе деша дахарга кийчду. Алапаш довза, хIама дагарде Iомаду уж.

Мишта йода ца ховш дIайода ха. ХьатIаэттар деллъьийна хIама дуа ха. Шоай ловзоргаш хьегул а даь зIамигача истолашта гонахьа Iоховш бераш, столове гIолла дIахьайзар кIай тIолгилгаш доахка зIамига дежурни «официанташ».

ХIама диачул тIехьагIа дукха гIулакхаш да эгара зIамагIйолча наьсархой. Цкъа-дале, фега сакъерда арабовла беза цар. ХIаьта юха цIаккхаьчача а де дезаш дукха да: гаргакхоачаш латт кердa шу.

А. САГОВ.

ДУККХАЧА МЕХКАШКА ДIАУХИЙТ ПРОДУКЦИ

30 шу хьалха «Красный котельщик» яхача таганрогски заводера Болгаре Халкъа Республика тепловой электростанцешта лаьрхIа зIамагIдолча яьй хьалхара парти дIаяхьийтар. Котельни оборудовани «Бобов дол» яха ТЭЦ, Козлодуйски атомни электростанци яраш санна йолчеи иштта Кремиковцы яхача, Варне, Плевене, Бургасе, Свиштове йолча тепловой электростанцештеи дIакхахьийтар. ХIанз Болгаре дукхагIйолча электростанцешка леттараш Таганроге хьадаь яьш да.

Карарча пятилетка хьалхарча шера таганрогск и котельщикашка керда адресаш кхаьчар. Доккхий яьши кхыйола оборудовании дIайохьийташ я «Варна-2» яхача ТЭЦ-ан «Марица — Восток» яхача энергетически комплексан лаьрхIа, Бургаси Плевени яхача городашка. Иштта дIаккхухьийташ я Козлодуйски атомни электростанце шоллагIча агIа лаьрхIа теплообменни аппаратура.

Завода цехашка хьаю 160 тонн хулаш езеи 25 метр йIаьхеи йола деталаш, 500 атмосфер давлени ловргйола тайп-тайпара яьш.

«Красный котельщик» яхача заводо итташ йолча мехкашка дIакхухьийт оборудовани. ДIадахача шера заводо Советски Союза, Болгаре, ГДР-а, Чехословаке электростанцешта лаьрхIа 15 миллион сома тайп-тайпара оборудовани арахийцар. ХIаьта иттлагIа пятилетка чакхйоалаш 37 миллион сома продукци арахеца лаьрхIад. ТIехь-тIехьагIа дукхагIа хургда продукци дIаухийта мехкаш а.

Ростислав КВЯТКОВСКИЙ,
АПН корреспондент.

Тахани кхоанеи хургда

4 декабре

В. И. Ленина ЦIерагIа культура Дворец. 16.00. Йоккха зал. Къонабараштa хьехам телараий городской сайре. 16.00. Книжкаш дешача зале «Ше мадарра дола халкъа Iаьдал яха къамаьл хургда. 18.00. Халхарий зал. Кагирхой салаIара сайре.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 16.00. Книжкаш дешарий зале «Доал дер халкъ хилча» яха къамаьл хургда. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. «Сигала бесара экспресс» яхача вокально - инструментальни оркестра концерт.

Химкий культура Дворец. 14.00. «Советски композиторий ашараши маршаши» яха духовой оркестра концерт. 15.00. Поэзе сахьат: «Кавказа поэташ». 18.00. Социалистически яхье котбаьннарашта хетадаь «Вай кIира» яха радиожурнал. 19.00. Эстрадни иллеи музыкаи сайре.

Пролетбата цIерагIа культура Дворец. 12.00. «Конституце Ди» яха книжкайи журналийи выставка. 15.00. Болгарерча гIишлошъерий художественни самодеятельноста концерт. 17.00. Кинолектори. «Кортамукъачу республикай йохаргйоаца Союз» яха документальни фильмай фестиваль.

5 декабрь

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.30. Болх беш хургда «Заманхо» яха кинотеатр. 12.00. Халхарий зал. «Дохаргдоацача доттагIалца да вай чIоагIа» яха Конституце Денна хетадаь утренник. 18.00. Кагирхой салаIара сайре.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 10.00. Болх беш хургда «Къона ленинхо» яха берий кинотеатр. 12.00. ЗIамига зал. Конституце Денна хетадаь берий утренник. 15.00. Йоккха зал. Художественни самодеятельноста концерт. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. «Сигала бесара экспресс» яхача вокально - инструментальни ансамбла концерт.

Химкий культура Дворец. 9.00. Шахматех йола яхьаш. 11.00. Знаней дунеи чу киноникъ бар. 14.00. Бераштa дола ловзараши массовкаши. 18.00. Социалистически яхье котбаьннарашта хетадаь «Вай кIира» яха радиожурнал. 19.00. Эстрадни иллеи музыкаи сайре.

Пролетбата цIерагIа культура Дворец. 9.00. «Советски композиторий иллеш» яха радиоконцерт. 10.00. «Тха берал ирaзе хиларах баркал хьона, Наня-Даьхе!» яха берий утренник. 11.00. Болх беш хургда «Чебурашка» яха кинотеатр. 13.00. Берий духовой оркестра концерт. 15.00. «Динарит» яхача вокально-инструментальни ансамбла концерт. 17.00. «Кортамукъача республикай йохаргйоаца пхьоагIо» яха документальни фильмай фестиваль.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 декабрь

9.00 — Кердадараш. 9.10 — БТ. Iуйранара гимнастика. 9.30 — БТ. «Хьаст» яхача халкъа халхарий берий ансамбла концерт. 9.55 — БТ. «Дай-ноаной, шоана». 10.25 — БТ. «Iуйранара почта» яха музыкальни программа. 10.55 — БТ. Музеяшка выставочни залашкеи гIолла. 11.55 БТ. Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои Йоккхача симфонически оркестра дIалокх «Гаяне» яхача Хачатуряна балетанара сюита. Дирижер ва автор вола Социалистически Къахьегама турпал, СССР халкъа артист, Ленински совгIата лауреат Хачатурян. 12.40 — БТ. «Йоазонхочун Лавренева творчества оагIонаш». 13.25 — БТ. «Руслани Людмилеи» яха художественни фильм. Хьалхара сери. 14.50 — БТ. Хоккеях йола СССР чемпионат. Ленина цIерагIча Центральни стадионера трансляци. Перерывех — «Спортлото» — тираж». 16.25 — БТ. «УнахцIено» яха Iилман-популярни программа. 16.55 — БТ. Музыкальни абонемент. 17.00 — БТ. «Саг. Лаьтта. Вселенная». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — БТ. Мультфильмай программа. 18.35 — БТ. «Хьайбай дунеи тIа». 19.55 — БТ. «МоллагIа бар санна бола бутт» яхача телевизионни дуккха серийни художественни фильма премьера. ШоллагIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — БТ. Художественни гимнастиках йола интервидене кубок. 22.45 — БТ. Доазол дехьарча эстрада артистий концерт. Йистедаьлча — кердадараш.

II-ПРОГРАММА

14.50 — «Комсомольски са къонал» яхача самодеятельни художественни творчества Ерригсоюзни фестивала шоллагIа тур. Вай долча хьоашалгIа баьхкаб комсомольски иллей фестивала лауреаташ а дипломанташ а. 15.50 — «Беламе да са ираз» яха телевизионни спектакль. Хьалхара, шоллагIа сереш.

5 декабрь

9.00 — Кердадараш. 9.10 — БТ. Бераштa йола Iуйранара гимнастика. 9.30 — БТ. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва». 11.00 — БТ. Къонахача изобретателий конкурс. 12.00 — БТ. «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — «Руслани Людмилеи» яха художественни фильм. ШоллагIа сери. 14.40 — БТ. «Тахан СССР Конституце Ди да». 15.10 — БТ. Балета артистий концерт. 15.50 — «Иллеш доах аз, са Даьхе». Советски поэтий стихех йола поэтически композици. 16.10 — БТ. «Конституце ден» совгIат даккха спортах йола яхь. 16.50 — БТ. «Дунеи халкъашта юкъера панорама». 17.20 — БТ. «Цирке». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — БТ. Мультфильмай программа. 18.40 — БТ. Киноникъбархой клуб». 19.40 — БТ. «Доазол дехьарча хьаьший бIаргашца Советски Союз». 19.55 — БТ. «МоллагIа бар санна бола бутт» яхача телевизионни дуккха серийни художественни фильма премьера. КхоалагIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — БТ. Останкинерча концертни студихьех. Йистеяьлча — кердадараш.

II-ПРОГРАММА

15.30 — Тахан СССР Конституце Ди да. Дунеи тIа эгтара демократическегIа. «Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара Н. Правенько выступлени. 15.40 — Дезача деи концерт (нохчий меттала). 16.10 — «Правительства член» яха художественни фильм. 17.50 — СССР вежарий республикай деноштъ. Калмыкски АССР. Кинопрограмма.

РАДИО

4 декабрь

6.30 — ДIадувча фуи дикал ялат хьувкъара дола тешал да. Ачхой-Мартановски районера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 14.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 15.00 — Вай мехка халкъий ашараш ек (эрсий меттала). 15.40 — «ГIапур турпала цIерахо ва» яхача Ведзижева книжка тIара дакъа (гIалгIай меттала). 16.00 — Салтечун дог хьона да. Даьхе (гIалгIай меттала). 16.30 — Иллеца доттагIал дараштa дола концерт (гIалгIай меттала).

5 декабрь

СССР КОНСТИТУЦЕ ДИ

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 12.10 — «Вай вахара закон» яха радиокомпозици (нохчий меттал). 15.15 — «Це сийгаш» яха пионераштеи дешархоштеи йола передача. (гIалгIай меттала). 15.45 — Тахан советски конституце ди да (эрсий меттала). 16.00 — Советски лаьтта хозденнад» яха радиокомпозици (эрсий меттала). 16.30 — Талантий тайп-тайпара бесаш. Къахьегамхой художественни творчества самодеятельноста фестивалера передача (нохчий меттала). 18.30 — Талантий тайп-тайпара бесаш яха передача дIахо яхар.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи кIезиг-дукха морхаш а йолаш, Iуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш. малхбузехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 0—5 градуси Грозне 2—4 градуси йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, къилбаседа оагIонгахьа дохк а доаллаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 0—5 градус шелал йолаш, дийнахьа 5—10 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ЧАКХДОАЛАШ ЛАТТ 1977 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗПУЛГА

Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста, транспорта, гIишлошъеча предприятецкарча, дешара заведенецкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждененшкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доаржалеча общественни уполномоченнешка а гIолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: шера — 3 сома 12 кепиги; ялх бетта — 1 сома 56 кепиги.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бекхтокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боа хама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

Сф05558. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске 92, Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92. Заказ № 9178.